

ΔΥΟ ΜΕΤΡΑ
ΚΑΙ ΔΥΟ ΣΤΑΘΜΑ;

Μας καταγέλουν ότι η αρμόδια Υπηρεσία για την οικοδόμηση στο Ζαγόρι δεν είναι το ίδιο αυστηρή σε ορισμένες μεγάλες οικοδομές όσο στις μικρότερες. Επειδή το θέμα είναι πολύ σοβαρό, πριν προχωρήσουμε στις καταγγελίες θα θέλαμε να έχουμε τη γνώμη της Υπηρεσίας. Υπάρχουν παραβάσεις; Εάν ναι γίνονται με την ανοχή κάποιου υπαλλήλου ή με την αυθαίρετη παράβαση των διατάξεων υπό των ιδιοκτητών;

Συγκεκριμένα αναφερόμαστε σε δυο μονάδες, στην Αρίστη και το Πάπιγκο. Έχουν διαπιστωθεί παραβάσεις;

Επί πλέον αναγνώστες επιθυμούν μία διευκρίνιση: Αν ένας κτίσει με μπετόν το οποίο στη συνέχεια, σύμφωνα με το σχέδιο, οφείλει να καλύψει μέ πέτρα, και δεν το κάνει, προφασιζόμενος οικονομική δυσχέρεια. Εν τω μεταξύ όμως θα κάνει χρήση του κτίσματος. Τι προβλέπεται από τη σχετική διάταξη; Η άδεια χρήσης δίδεται μετά την αποπεράτωση του έργου ή και προηγούμενα με την υποχρέωση π.χ. εντός 4 ετών να έχει ολοκληρώσει τις εργασίες;

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ

Όπως είχαμε προβλέψει το εργοστάσιο επεξεργασίας των προϊόντων των Δασών Ζαγορίου - Κονίτσης - Μετσόβου μόνο για τους δασεργάτες και τις δασοκτήμονες κοινότητες δεν έγινε. Ο κ. Νομάρχης πιεζόμενος αντί να επιχορηγήσει τους ιδιοκτήτες και τους δασικούς συνεταιρισμούς επιχορήγησε την... Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων του Νομού, δηλαδή άτομα που δεν έχουν καμιά σχέση όχι μόνο με το δάσος αλλά ούτε με την περιφέ-

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ρεια Ζαγορίου, Κονίτσης, Μετσόβου.

Στις έντονες διαμαρτυρίες των συνεταιρισμών ο κ. Νομάρχης αποφεύγει να δώσει τη σωστή λύση.

Ο αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. Γεώργιος Ντέτσικας, από τη Δόλιανη, μας καταγγέλει ότι παρά τη δέσμευση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, ότι η Ένωση θα χρηματοδοτηθεί το 1988 δεν πραγματοποιήθηκε, με τη δικαιολογία ότι τα χρήματα θα διατεθούν στην επισκευή του ξενοδοχείου Ξενία για τη Σύνοδο της Ε.Ο.Κ. Η χρηματοδότηση θα πραγματοποιηθεί το 1989.

Η Ένωση συμφώνησε και ενώ περίμενε την χρηματοδότηση, το Νομαρχιακό Ταμείο, του οποίου προεδρεύει ο κ. Νομάρχης, απέφασε, όπως γράφουμε παραπάνω, να χρηματοδοτήσει την ΤΕΔΚ, με στόχο να αποκτήσει την πλειοψηφία με την εταιρεία ΗΠΕΙΡΟΣ και να έχουν τη δυνατότητα να αντικαταστήσουν το Διοικητικό Συμβούλιο που αντιδρά στις παράνομες ενέργειες. Έτσι θα υπάρχει η ευχέρεια λήψης αποφάσεων αντίθετων προς τα συμφέροντα των 2.000 δασεργατών και των Κοινοτήτων. Αποτέλεσμα να είναι δυνατή η εξυπηρέτηση οικονομικών συμφερόντων φίλων και ευνοούμενων. Υπενθυμίζουμε ότι, παρά την καθυστέρηση των εργασιών, υπάρχουν άτομα που αμοιβονται χωρίς να προσφέρουν απόδοσή τους.

Τους επαναλαμβάνουμε ότι ένας αποτελεσματικός τρόπος υπάρχει. Να αποσυρθούν από το εργοστάσιο. Εκείνοι όμως περιμένουν πρώτα τα αποτελέσματα των εκλογών.

ΕΞΟΝΤΩΣΗ ΠΟΥΛΙΩΝ

Τα αρπακτικά είναι πουλιά παρεξηγημένα, η ύπαρξή τους στο οικοσύστημα είναι απαραίτητος γιατί συμβάλλουν στην εξόντωση άρρωστων και επιβλαβών για τον άνθρωπο ζώων και πτηνών, πολύ δε περισσότερο των νεκρών ζώων που δημιουργούν εστίες μόλυνσης. Ως τόσο οι αετοί και τα λίγα είδη όρνεων που πετούσαν τα τελευταία χρόνια πάνω από το Ζαγόρι αραιώνουν.

Αν και είναι μερικές φορές επιζήμια όταν επιτίθενται στα οικιακά πτηνά, όταν δεν βρίσκουν τροφή, η ζημία αυτή είναι πολύ μικρή απέναντι στην οφέλεια που παραπάνω αναφέραμε.

Για την προστασία τους, θα πρέπει οι κυνηγοί να μην τα εξοντώνουν, ξεθυμαίνοντας από την έλλειψη κυνηγιού, γιατί είναι πλέον γνωστό ότι η διατάραξη της ισορροπίας του οικοσυστήματος έχει σοβαρές επιπτώσεις στη διαβίωση του ανθρώπου.

Αλλά και η εξόντωση των άλλων μικρών πουλιών, πλην των σπουργιτιών, έχει τις ίδιες σοβαρές επιπτώσεις στο οικοσύστημα και πρέπει να τα προστατεύουμε, αν θέλουμε να ξανάρθει η ισορροπία στη φύση. Ο πλανήτης μας κινδυνεύει, ως μην κληρονομήσουν οι απόγονοί μας ένα προβληματικό πλανήτη και μια διαβίωση απάνθρωπη.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Πριν από χρόνια οι εφημερίδες των Αθηνών «Βήμα», «Καθημερινή», «Νέα», «Ελευθέρη Ώρα», «Ελευθεροτυπία», πήραν πρωτοβουλία και ίδρυσαν σε χωριά νησιών του Αιγαίου βιβλιοθήκες, που απετέλεσαν τα πολι-

τιστικά Κέντρα τους. Δόθηκε έτσι η ευκαιρία στους απομονωμένους κατοίκους των να έχουν τη δυνατότητα να διαβάσουν και να περνούν ευχάριστα τις ατέλειωτες χειμωνιάτικες ώρες.

Το παραπάνω παράδειγμα είναι δυνατόν να μιμηθούν άτομα, ή Σωματεία που ενδιαφέρονται πραγματικά για την πνευματική άνοδο του λαού μας, να πάρουν την πρωτοβουλία να απευθυνθούν σε οικονομικούς οργανισμούς των Αθηνών, ώστε σταδιακά να δημιουργηθούν μικρές βιβλιοθήκες στα απομονωμένα χωριά;

Για το Ζαγόρι αν βρεθεί ένας συμπατριώτης με προσωπικότητα, η προσπάθεια θα στεφθεί από επιτυχία. Η δαπάνη δεν είναι μεγάλη γιατί υπάρχουν βιβλία από παλιότερες εκδόσεις, με θέματα ευχάριστα για άτομα με μέση πνευματική κατάρτιση. Για τα χωριά μας πολύ θα βοηθήσουν τα εικονογραφημένα βιβλία που τραβούν τον αναγνώστη του χωριού. Είναι ένας τομέας που πρέπει να προσέξουν οι πολιτιστικοί μας σύλλογοι.

Το υπουργείο Πολιτισμού επιδοτεί μερικούς λογοτέχνες, για την έκδοση των βιβλίων τους στο λαογραφικό τομέα. Έναντι αυτής της προσφοράς δικαιούται να ζητήσει έναν αριθμό βιβλίων τα οποία να διαθέτει στα απομονωμένα χωριά, όπως το Ζαγόρι.

Γράφοντας την παραπάνω πρόταση, γνωρίζω ότι παρόμοιες προσπάθειες που πέτυχαν και δημιουργήσαν βιβλιοθήκη σε κάποιο χωριό, είχαν σαν τελικό αποτέλεσμα να εξαφανιστούν τα βιβλία. Ας μην απογοητεύει αυτό, είναι φυσικό έως ότου πιστέψουν οι κάτοικοι και ιδιαίτερα οι νέοι, στην ωφέλεια του πνευματικού αυτού έργου.

Η αγάπη για το διάβα-

Ο ΕΟΤ ΑΠΟΔΙΔΕΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Καλός φίλος μου, ο κ. Περ. Φ. Σαμπανίδης φρόντισε να φθάσει στα χέρια μου και η εφειμένη έκδοση του Ε.Ο.Τ. με τίτλο: «Ελλάδα 89», που εκδίδεται όπως είναι γνωστό και σε άλλες διεθνείς γλώσσες. Είναι μια θαυμάσια διαφημιστική έκδοση με «γενικές πληροφορίες για την Ελλάδα», στο τέλος, και χάρτες με το σιδηροδρομικό και αεροπορικό δίκτυο, με τη διοικητική διαίρεση, με τις κύριες οδικές και θαλάσσιες συνδέσεις και με πινάκες οδικών συνδέσεων (σε χιλιόμετρα) και αποστάσεων λιμένων (σε ναυτικά μίλια). Αλλά κυρίως με ωραιότερες εικόνες μνημείων, τόπων και άλλων φυσικών καλλονών, που παρουσιάζονται όπως όλες τις όμοιες ετήσιες εκδόσεις του Ε.Ο.Τ., με θαυμάσια τυποτεχνική εμφάνιση.

Χαιρετίζω με ενθουσιασμό την έκδοση, αυτή τη φορά και για ένα ακόμη λόγο: για πρώτη φορά αποδίδεται η περίπτωση δικαιοσύνη στον τόπο μας και είναι αυτός ο λόγος που με κάνει να θέλω να μοιραστώ τη χαρά μου με τους Ζαγορίσιους, γράφοντας λίγα λόγια στο «Ζαγόρι μας».

Η ολοσέλιδη εικόνα 12, με το λιτό τίτλο: «Ηπειρος, ο ποταμός Βοϊδομάτη» είναι φθινοπωρινή άποψη πλάι στη γέφυρα του Παπινίκου. Τα πλατάνια κρατούν ακόμα χρυσοπράσινα φύλλα, όμως απ' αυτά πολλά είναι πεσμένα και μισσοκεπάζουν τα χαλίκια και την αμμουδιά με χίλιες αποχρώσεις. Στα γκρίζα χαλίκια της όχθης του ήρεμου γαλανού ποταμού, που διασχίζει

σμά δεν είναι έμφυτη, ο αναγνώστης φτιάχνεται. Για το λόγο αυτό πρέπει να οργανωθεί μια υποδομή, ώστε οι νεότεροι τουλάχιστον, να αρχίσουν το διάβασμα και να το αγαπήσουν. Τότε μόνο είναι δυνατόν να ανεβεί το πνευματικό μας επίπεδο.

Πολύ θετική λύση είναι η δημιουργία από τη Νομαρχία κινητής βιβλιοθήκης που θα επισκέπτεται κατά διαστήματα τα χωριά, θα δανείζει βιβλία και παράλληλα θα συμβάλλει στην ορθή λειτουργία των κοινοτικών βιβλιοθηκών. Αλλά πού τέτοιες προσπάθειες οι αρμόδιοι «για την... πνευματική ανάπτυξη του λαού», αφού καταλάβουν τη θέση, αρκούνται στη θαλπωρή του γραφείου τους.

εγκάρσια τη νοσταλγική εικόνα, ανταποκρίνονται στην άλλη όψη τα ασβεστολιθικά βράχια που κορυφώνονται με τα αειθαλή και άλλα πολύχρωμα δένδρα. Αληθινά συνταιριασμένη από τη φύση χρωματική πανδαισία.

Στην εικόνα 23 ο τίτλος είναι «Ηπειρος: Μονοδένδρι, το Μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής». Εικονίζονται σπιττά τριγυρισμένα κι αυτά με τη φθινοπωρινή πολυχρωμία (όχι το Μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής).

Όμοια φθινοπωρινή εικόνα (εικ. 48) διατέλλει αυτή τη φορά με σπιττά, καλντερίμια, σκάλες κλπ. παρουσιάζονται με το γενικό τίτλο: «Ζαγόρια» (γιατί να λείπουν ακριβείς προσδιορισμοί!).

Άλλη διατέλλει εικόνα (εικ. 63) με τον τίτλο: «Οροσειρά Τύμφη. Η Δρακόλιμη σε υψόμετρο 2497 μ.», ανταγωνίζεται τα έργα των ανθρώπων με επιτυχία, παρουσιάζοντας τα ανυπέβλητα έργα του Θεού. Στη διατέλλει πάλι εικ. 69 με τίτλο: «Ηπειρος Τοξωτή γέφυρα στον ποταμό Βοϊδομάτη» το τεχνικό (και καλλιτεχνικό) επίτευγμα του γιοφυριού της Κλειδωνιάς συμπληρώνει το μεγαλείο του τοπίου.

Η επίσης διατέλλει θαυμάσια εικ. 72 παρουσιάζεται, εξυπηρετώντας μόνο τους διαφημιστοκοούς σκοπούς της εκδόσεως με τίτλο απερίσπαστο λιτό. Απλώς: «Ηπειρος. Πάμπγκο». Αλλά η εικόνα αυτή, αν μάλιστα δεν την έκοβε βράνα, σα το δέσιμο του βιβλίου στον κεντρικό άξονά της, θα τη ζήλευε μελετητής της ιστορίας του Ζαγοριού, της αρχιτεκτονικής του και της απολεοδομίας, της φωτογραφικής τέχνης, της αγροτικής οικονομίας και πολλών άλλων ενδιαφερόντων επιστημονικής και αισθητικής έρευνας. Στην έρευνα δυστυχώς είναι απερίσπαστο απρόσιτη η πολυτέλεια της καλής εγχρώμης φωτογραφίας. Χαρά σ' εκείνους που χαιρόνται τουλάχιστον στη φύση τέτοιες εικόνες.

Η εικ. 79 έχει τον τίτλο «Ηπειρος. Παραδοσιακό σπίτι στο Πάμπγκο». Έχει αναστηλωθεί και λειτουργεί από τον Ε.Ο.Τ. ως ξενώνα». Η διατύπωση «λειτουργεί από τον ΕΟΤ», είναι, βέβαια, ελληνικά της κακής ώρας. Αλλά αυτά τα λέμε τώρα, όταν έχουμε μια εικόνα όπου η Ζαγορία αρχιτεκτονική αδειώνεται (και κορυφώνεται) με τους θεότατους βράχους της Αστράκας σ' ένα έγχρωμο σύνολο μεγαλειώδες.

Φ. Πέτσας

ΑΝΕΙΓΕΡΣΗ Ή ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΣΠΙΤΙΩΝ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

— Τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται

Με Προεδρικό Διάταγμα δημοσιευμένο το 1979 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (τεύχ. τέταρτο, πολεοδομικά), οι χτισμένοι πριν από το 1925, οικισμοί του Ζαγοριού χαρακτηρίζονται ως παραδοσιακοί και χωρίζονται σε δύο ζώνες των Α και Β.

Η Α ζώνη περιλαμβάνει τα χωριά: Πάμπγκο, Βίκος, Άγιος Μηνάς, Αρίστη, Μεσοβούνι, Κάτω Πεδινά, Άνω Πεδινά, Ελαφότοπος, Βίτσα, Μονοδένδρι, Δίλοφο, Κουχούλι, Κασέσοβο, Τσεπέλοβο, Βραδέτο, Σκαμνέλι, Κήριοι, Νεγάνες, Φραγκάδες, Ελάτη, Δίκωροφο, Μανασσή, Καλουτά, Λιγυιάδες και Βοβούσα. Τα υπόλοιπα υπάγονται στη Β' ζώνη.

Τον Α' τομέα ορίζονται ελάχιστα όρια διαστάσεων και εμβαδού: πρόσωπο δέκα μέτρα, δεκαπέντε βάθος και διακόσια εμβαδόν. Τα αντίστοιχα ελάχιστα όρια στο Β' τομέα: δώδεκα, δεκαοχτώ και τριακόσια. Το μέγιστο ποσοστό κάλυψης ορίζεται για τον Α' τομέα σε 60% ο της επιφάνειας που οικοπέδου και του Β' τομέα σε 50% ο.

Ο επιτρεπόμενος αριθμός ορόφων των οικοδομών ορίζεται σε δύο. Επιτρέπεται και η κατασκευή τρίτου μονάχα αν η κλίση του φυσικού εδάφους δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την κατασκευή του.

Οι οικοδομές πρέπει να καλύπτονται με στέγη. Απαγορεύεται η κατασκευή μονόριχτης ή διόριχτης στέγης όταν η οικοδομή είναι ελεύθερη από όλες τις πλευρές. Η κλίση της στέγης πρέπει να γίνεται με πλάκες άσπρες ή μαύρες. Στο Β' τομέα επιτρέπεται να γίνει και με κεραμίδια.

Οι εξωτερικοί τοίχοι πρέπει να κατασκευάζονται σε όλο το ύψος τους με λιθοδομίες. Ειδικά για τα κτίρια του Β' τομέα μπορεί οι εξωτερικοί τοίχοι στο ύψος του τελευταίου επιτρεπόμενου ορόφου να χτίζονται και με άλλα υλικά, αλλά υποχρεωτικά με εξωτερική επένδυση από ξύλινες πλάκες ή σοβά. Επιτρέπεται μόνο η χοντρολάξευση της πέτρας.

Τα υαλοστάσια των κουρμμάτων πρέπει να είναι ξύλινα. Τα υαλοστάσια και εξώφυλλα των προθηκών καταστημάτων του τομέα Β μπορεί να γίνονται και μεταλλικά.

Σε κάθε όψη μπορεί να κατασκευάζεται μόνο ένας εξώστης με ξύλινα κάγκελα.

Στην Α ζώνη απαγορεύεται ο χρωματισμός των εξωτερικών όψεων των τοίχων του κτιρίου και στη Β ζώνη μόνο των εξωτερικών όψεων των λιθοδομών. Υπάρχουν περιορισμοί και στα χρώματα των τοίχων, των υαλοστασίων και των εξωφύλλων.

Όπου δεν καλύπτεται το πρόσωπο του οικοπέδου από την οικοδομή, επιβάλλεται η κατασκευή μονοτόχιου από ασπλή λιθοδομή με μορφή και υλικά ανάλογα της οικοδομής. Υποχρεωτικά, μόνο για τον Α' τομέα, κατασκευάζεται αυλόθυρα ξύλινη ταμπλαωτή και στεγασμένη με τετράριχη ισόγεια σκεπασμένη με πλάκες.

Απαγορεύεται η κατασκευή κτιρίων πάνω σε υποσπλήγματα (PILLOTIS).

Προκειμένου για ανέγερση γεωργικών εγκαταστάσεων (σταύλων, αποθηκών κ.λπ.) το ελάχιστο εμβαδόν που οικοπέδου ορίζεται σε δύο χιλιάδες τ. μέτρα και επιτρέπεται η επαύλυσή τους με φυσικά υλικά (χόρτα, ξύλινες πλάκες κ.λπ.).

Δώσαμε την ουσία των Διατάγματος συμπεριλαμβανόμενης το ή και παραλείποντας ελάχιστες διατάξεις που που οπωσδήποτε δεν μειώνουν ή και αλλοιώνουν την ενημέρωση του αναγνώστη.

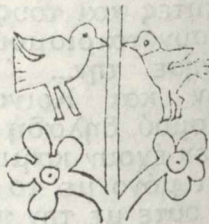
Φ. Τ.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Προσφορές διά στασίδια της Εκκλησίας

Ζωοδόχος Πηγή

1) Ανώνυμος Κυρία δρασ.	22.000
2) Ολυμπία Βασδέκη	15.000
3) Αθανάσιος Λόντος	6.000
4) Αθηνά Κ. Ναναλέξη	6.000
5) Τασιότσα Σ. Φαϊτά	5.000
6) Απόστ. Κ. Οικονομίδης	6.000
7) Ματθ. Κ. Οικονομίδης	10.000
8) Αλκ. Χ. Κασκάνης	6.000
9) Σταύρος Μ. Τζόκας	1.000
10) Αριστούλα Κ. Πανάγου	3.000
11) Γεώργιος Κ. Δεμάτης	2.000
12) Έλλη Μίσιου (Μπάφα)	6.000
13) Πολυμίκη Κυριακοπούλου (Σιδερίη)	10.000
14) Ιωάννης Χ. Κασκάνης	2.000
15) Ανώνυμος Κυρία	1.000



Μνήμες της Κατοχής και της Αντίστασης

Η είσοδος των Γερμανών στα Γιάννινα επιβεβαίωσε την πλήρη διάλυση της έندoxης Ελληνικής Στρατιάς της Αλβανίας. Παραδόθηκε κι επίσημα στους εισβολείς, με τη συμφωνία του Βοτονοσιού, χωρίς την έγκριση της κυβέρνησης της Αθήνας. Στην πόλη ακολούθησε ένα απερίγραπτο χάος, με κύρια χαρακτηριστικά τη λεηλασία αποθηκών και δημόσιων καταστημάτων, υποκινήθηκε από την εξαφάνιση των νόμων και την απελευθέρωση ενστίκτων, καθώς και από το διαγραφόμενο φάσμα της πείνας. (Σημ.: βλ. περισσότερα στο βιβλίο μου: «Μνήμες του '40», Γιάννινα 1985, σελ. 133). Από το άλλο μέρος άνοιξαν οι δρόμοι φυγής των στρατιωτών και πολιτών για τα χωριά.

Η μέρα δεν προσφερόταν για την έξοδο, υπήρχε κίνδυνος να γίνουν αντιληπτοί από τα «προελαύνοντα» ιταλικά στρατεύματα κι οι στρατιώτες μας φοβούνταν την εκδίωξή τους.

Του ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Απόμεινε η νύχτα, μόνη λύση για τη διαφυγή. Μόλις έφευγε το σκοτάδι, ομάδες ανθρώπων, στρατιώτες και πολίτες, διακινούνταν προς δυο κατευθύνσεις: Η μια οδηγούσε στη λίμνη, απ' όπου με βάρκες περνούσαν απέναντι στις υπώρειες του Μιτσικελίου κι ύστερα ανέβαιναν το βουνό ή διασκορπίζονταν στα γύρω χωριά. Η άλλη, απ' όπου διέφευγαν οι περισσότεροι, ακολουθούσε τους στεριανούς δρόμους, οδηγούσε σε μονοπάτια και ανηφόρες τα μόνα ασφαλή περάσματα, για να φτάσει κανείς στον προορισμό του. Έτσι «απέδρασα» κι εγώ με μια ομάδα συγχωριανών μου για το Ζαγόρι. (Σημ.: χλ. «Μνήμες του '40», όπ., σελ. 134).

Οι πρώτες μέρες της παραμονής στο χωριό πέρασαν με την αγωνία της άφιξης των Ιταλών, της σύλληψης και της μεταφοράς σε στρατόπεδα, πιθανότερη εκδοχή για την τύχη μας. Η αποκαρδίωση από την εξέλιξη των γεγονότων που μας οδήγησαν στη θέση του ηττημένου, χωρίς ποτέ να έχουμε νικήσει, η «ενοχή» που νοιώθαμε γιατί εγκαταλείψαμε τις θέσεις μας, χωρίς διαταγή των ανωτέρων μας, είδος λιποταξίας το θεωρούσαμε, η έγνοια που ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπα των ανθρώπων, ακόμα και των μικρών παιδιών, κι ένα σφοδρό άλλα σημάδια της καθημερινής ζωής, άγνωστα ως τότε, δημιουργούσαν μιαν ανησυχία διάχυτη σ' όλους τους χθεσινούς στρατιώτες, για το ποια θα ήταν η εξέλιξη της κατάστασης. Η φαντασία μας οργίαζε κι έπλαθε κόσμους τρομακτικούς, εικόνες όμοιες μ' εκείνες που είναι ζωγραφισμένες στους νόστιμους των παιδιών εκκλησιών, όπου οι αμαρτωλοί οδηγούνται στην κόλαση για να υποστούν φρικτά βασανιστήρια από τις στρατιές των δαιμόνων. Στρατιές αμέτρητες φανταζόμαστε πως ήταν κι οι ιταλοί, αφού εγκαταστάθηκαν στις πόλεις, λέγαμε πως θάπαιρναν σβάρνα τα χωριά, να δείξουν τη δύναμή τους, να νοιώσουν όλοι πως αυτοί τώρα ήταν οι αφέντες της γης και των ανθρώπων, να εκδικηθούν τιμωρώντας όσους τους είχαν πολέμησει. Έτσι, για να νοιώθουμε ασφαλείς, τη μέρα σκορπίζαμε έξω από το χωριό και τη νύχτα παίρναμε προφυλάξεις. Φοβόμαστε ακόμα κι από το ανύπαρκτο πια ελληνικό κράτος, μήπως μας χαρακτηρίσει «λιποτάκτες», γιατί φύγαμε από την πόλη, χωρίς άδεια κανενός, χωρίς «φύλλο πορείας»...

Με το πέρασμα του χρόνου οι φόβοι μας για τους Ιταλούς καταλάγιασαν. Η μετακίνηση για τη Θεσσαλία οριστικά εγκαταλείφθηκε. Έμπαινε τώρα επιτακτικό το πρόβλημα της επιβίωσης. Ήμουν δάσκαλος, διορισμένος σ' ένα ακριτικό χωριό της Δράμας, περιοχής που είχε δοθεί στη Βουλγαρία από τους Γερμανούς, ως αντάλλαγμα της προσχώρησής της στον άξονα. Η μετάβαση εκεί ήταν πια αδύνατη. Αυτό το καταλάβαινε και η «Ελληνική Πολιτεία», έτσι ονομαζόταν πια το κα-

τεχόμενο ελληνικό κράτος, μετά το σχηματισμό κυβέρνησης αρεστής στους Γερμανούς, από στρατηγούς του μετώπου που είχαν υπογράψει τη συνθηκολόγηση, με επικεφαλής τον Τσολάκογλου.

Έπρεπε να κατεβώ στα Γιάννινα, να πάω στη Γενική Διοίκηση, που είχε μεταβληθεί, με την κατοχή, σε μια αποκεντρωμένη διοικητική μονάδα, από την οποία δίνονταν λύσεις, πάντα κάτω από το άγρυπνο βλέμμα των κατακτητών, σε πολλά προβλήματα, αρμοδιότητας διάφορων υπουργείων. Αυτή αποφάσιζε και για τοποθετήσεις όλων των υπαλλήλων, που υπηρετούσαν πριν από τον πόλεμο, στις βουλγαροκρατούμενες περιοχές. Με τους Γερμανούς είχα έρθει σ' επαφή, όταν κατέλαβαν τα Γιάννινα με τα μηχανοκίνητά τους. (Σημ.: βλ. βιβλίο μου «Μνήμες του '40», σελ. 131). Τους Ιταλούς πρώτη φορά θα αντίκριζα, ως στρατό κατοχής, γιατί ως ηττημένους τους γνώριζα καλά από τις φουρνιές των αιχμαλώτων αξιωματικών και στρατιωτών, που περνούσαν από το στρατιγείο της VIII Μεραρχίας, όπου υπηρετούσα. Σφιγγόταν η καρδιά μου με την προοπτική πως μπορούσα νάχω οδυνηρές περιπέτειες μαζί τους. Τα μεγάλα που φοβόμουν δεν έγιναν. Αφού τακτοποιήσα το θέμα της τοποθέτησής και πήρα εύκολα τη θέση που ζήτησα — το γειτονικό με τη Βίτσα Μονοδέντρου — έπρεπε να εφοδιαστώ με άδεια της αρμοδίας ιταλικής υπηρεσίας, στρατιωτικής ή αστυνομικής, δεν θυμάμαι, που ήταν εγκαταστημένη στην Καπλάνειο. Την είσοδο της σχολής φρουρούσαν δυο στρατιώτες, ο ένας με πλήρη εξάρτηση, όπλο, παλάσκες, κράνος κ.λπ. κι ο άλλος περιφερόμενος με καπέλλο φορτωμένο φτερά πολύχρωμα τα φορούσαν και οι αιχμάλωτοι που κουβαλούσαν οι δικοί μας απ' το μέτωπο. Αντίδωκε για ό,τι είχε σχέση με το πρωτόκολλό τους, προχώρησα προς την είσοδο και πέρασα μέσα. Ένα στιβαρό χέρι με άρραξε από το μπράτσο και με τράβηξε πίσω. Ήταν ο δεύτερος στρατιώτης, με τα φτερά, που με διάταξε σε άπταιστα ελληνικά να γυρίσω, να χαιρετήσω πρώτα το σκοπό φασιστικά, κι ύστερα να μπω στο κτίριο. Το ύψος του ήταν επιτακτικό, το πρόσωπο συννεφιασμένο μ' ένα βλέμμα βλοσυρό, για τη μεγάλη προσβολή που είχε γίνει από ένα ραγιά στην πατρίδα του — ποια πατρίδα; ρωμιός ήταν ο άθλιος προσκολημένος στους Ιταλούς, προσαννημένος, από τα Δωδεκάνησα, ή φανατικός ροιζανόβλαχος που μισούσε την Ελλάδα σαν το μεγαλύτερο κακό που υπήρχε στη γη. Γύρισα, γεμάτος φόβο για τις τυχόν συνέπειες, χαιρέτησα φασιστικά, κλαρίνο ο σκοπός, παρουσίασε όπλα, άνοιξε πια ο δρόμος για τα ενδότερα της Καπλάνειο. Το επεισόδιο ήρθε να προσθέσει ανησυχία, σ' αυτή που υπήρχε, γιατί φανέρωνε πόσο εύκολο ήταν να ενοχοποιηθείς με τους Ιταλούς, για παραλείψεις ασήμαντες, γι' αυτούς αποκτούσαν μεγάλη σημασία, επειδή πίστευαν ότι γίνονταν επίτηδες για να τους θίξουν.

Ο λίγος καιρός που απόμεινε για να τελειώσει το σχολικό έτος 1940—41 πέρασε, χωρίς άλλες αναστατώσεις, με καθημερινούς περιπάτους στο Μονοδέντρο, ωραία διαδρομή που χαίριζε στον οδοιπόρο, μαζί με το λεπτό, μυρωμένο περσικό και τις χαρές της βόρας. Το βλέμμα είναι ελεύθερο να πλανηθεί στην απεραντοσύνη του τοπίου, να ξεπεράσει τα όρια της Ζαγορίας γης που αναδιπλώνεται ως την άκρη τ' ουρανού σαν καταπράσινες αναβαθμίδες αρχαίου θεάτρου, ή να ερευνήσει από κοντά τα υψώματα και τις χαράδες που σημαδεύουν το μεγάλο χάσμα του Βίκου, πάντα και έχει να σου χαρίσει αυτή η διαδρομή, είτε ανεβαίνει προς το χωριό, είτε κατεβαίνει.

Άγνωστο γιατί, ο φόβος για τους Ιταλούς, παρ' όλο που ίχα καιρό νάρθω σ' επαφή μαζί τους, μεγάλωνε. Έτσι, όταν χρειάστηκε να κατεβώ στα Γιάννινα μαζί με τον Αντώνη, τον

← αδερόφ της γυναίκας μου, για να φέρουμε στο χωριό, χωρίς καθυστέρηση, χειρούργιο, να ξεγεννήσει τη γυναίκα του Φερενίκη — πρόπερσι έφυγε αναπάντεχα κι αυτή κι κινδύνευε, τρεις μέρες παιδεύονταν, χαροπάλευε — είχα την αίσθηση πως με εμπιστρώνουν για το μέτωπο, να πολεμήσω τους Ιταλούς. Δεν ήθελα να τους αντιπάρω. Ήταν ανάγκη όμως και με κρύα καρδιά ξεκίνησα. Δεν βαδίζαμε, τρέχαμε. Έπρεπε να φτάσουμε πριν νυχτώσει, οι Ιταλοί δεν έδιναν άδειες για νυχτερινές μετακινήσεις. Με πολλές δυσκολίες μπήκαμε στην πόλη. Το μεγαλύτερο εμπόδιο ήταν η γέφυρα του Λυκότομου που είχε πλημμυρίσει. Οι πολλές βροχές της άνοιξης, τα χιόνια από τα βουνά που έλυωναν, η επικοινωνία με τη μικρότερη λίμνη της Λαψίστας που δεν είχε ακόμα αποξηρανθεί, κάπου εμποδίζονταν τα νερά ανέβηκαν μισό μέτρο και περισσότερο πάνω από το κατάστρωμα της γέφυρας κι ήταν αδύνατο να την περάσεις πεζοπορώντας. Ευτυχώς βρέθηκε ένα κάρρο που πήγαινε για την πόλη, πληρώσαμε και διαβήκαμε. Με τις καθυστερήσεις η ώρα πέρασε κι όταν φτάσαμε στα Γιάννινα ο ήλιος βασίλευε. Τρέξαμε στη αρμόδια ιταλική υπηρεσία — στεγαζόταν στο ξενοδοχείο της «Μεγάλης Βρετανίας» — να πάρουμε άδεια. Όσο να χαιρετήσουμε και να βρούμε το γραφείο που μας νδιέφερε, οι αξιωματικοί είχαν φύγει — οι ελάχιστοι ιταλοί γραφειάδες που έμειναν, αδυνατούσαν να μας εξυπηρετήσουν. Η υπόθεση έπαιρνε δραματικές διαστάσεις. Από τη μια η γυναίκα που κινδύνευε στο χωριό, από την άλλη η αδυναμία νυχτερινής διακίνησης χωρίς άδεια των Ιταλών (παράβαση που οδηγούσε σε στρατοδικείο), όλα αυτά δημιουργούσαν ένα τρομερό δίλημμα, στο οποίο έπρεπε να δοθεί λύση. Αυτή δεν εξαρτιόταν από μας αλλά από το χειρούργιο που θ' αποφάσιζε να ανεβεί στο χωριό χωρίς άδεια και τον ταξιδιτή που θα μας μετέφερε. Η τύχη και η θέληση των ανθρώπων έλυσε το πρόβλημα. Ο γιατρός, ο συγχωριανός μας Δημοσθένης Δάνος, δέχτηκε να ρθει κι ακόμα ν' αναλάβει την ευθύνη για τη μετακίνηση χωρίς άδεια. Ο ταξιδιτής, πάλι, ο Γιώργος, ο γνωστός «Μπαλτσάρας», δεν δίστασε. Ο Δάνος πήρε τα χειρουργικά εργαλεία μπήκαμε στο ταξί «άειντε — είπε — ο Θεός θα μας βοηθήσει, να σώσουμε άνθρωπο πάμε» και ξεκινήσαμε.

Ο Θεός μας βοήθησε. Ο δρόμος ήταν ελεύθερος, λες και ζούσαμε σε ειρηνική περίοδο. Φτάσαμε όταν ο γιατρός Π. Γιαννακόσ, από το Τσεπέλοδο, είχε εξαντλήσει όλες τις γνώσεις του για να κρατήσει στη ζωή τη γυναίκα που βασανιζόταν. Στο σπίτι είχαν μαζευτεί κι άλλοι συγγενείς για να βοηθήσουν. «Νερά ζεστά, πολλά νερά και καθαρά πανιά», φώναξε ο Δάνος μόλις μπήκε. «Μη φοβάσαι χωριανή», γλυκομίλησε στη γυναίκα, «τώρα που ήρθα εγώ μη φοβάσαι». Την εξέτασε με ταχύτητα και προσοχή κι ύστερα, καταπλησσοντας όλους, ξάπλωσε στο στρώμα, αδιαφορώντας για τους πόνοους και τα αγχομαχητά της. «Δεν ήρθε ακόμα η ώρα», απαντούσε σιωπηλά με τη ματιά του σ' όσους έδειχναν απορία κι άρχισε μια συζήτηση που δεν έλεγε να τελειώσει. Όταν νόμισε πως είχε φτάσει η στιγμή, πετάχτηκε ορθός, ντύθηκε την ιατρική μπλούζα, ζώθηκε τις ποδιές, κι άρχισε την επέμβαση. Κράτησε πολύ ώρα, χωρίς αυτή η ζωή της μητέρας κινδύνευε. Με τον εμβρυολογικό τραβήξε έξω το παιδί, διαπίστωσε ότι υπήρχε και δεύτερο, νεκρό από ώρα. Μια νέα επέμβαση χρειάστηκε, περισσότερο οδυνηρή από την πρώτη. Όμως η μάνα και το ένα παιδί σώθηκαν. Ο Δάνος έδειξε για μια ακόμα φορά πόσο άξιος και υπεύθυνος επιστήμονας ήταν.

Το καλοκαίρι πέρασε χωρίς προβλήματα. Είχαμε πάντα το νου μας, οι νέοι περισσότερο που πολέμησαν, να μην πιεστούν από τους Ιταλούς στον ύπνο, σε νυχτερινές προπαινήσεις, παρ' όλο που δεν είχε ακουστεί ως τότε κάτι τέτοιο. Πέσαμε όμως στην παγίδα κάποιου μέρα που παίζαμε αμέριμνοι στα καφενεία τάβλι, κολτσίνα, ξερή, πεντίλο, ραμί. Οι Ιταλοί είχαν έρθει από τα Δολιανά, χωρίς να το καταλάβουμε κι

ούτε πρόκανε κανείς νωρίτερα, απ' όσους δούλευαν στα χωράφια να ειδοποιήσει. Οι κινήσεις τους, καθώς και η σοβαρή έκφραση των προσώπων, αξιωματικών και στρατιωτών, ήταν τέτοιες που μας έβαλαν σε σκέψεις πως κάτι κακό ετοιμάζαν. Γνώριζαν τα κείρια σημεία των εισόδων και εξόδων του χωριού, και των δυο μαχαλάων — το καταλάβαμε όταν ομάδες στρατιωτών έτρεξαν γρήγορα στις θέσεις αυτές για να εμποδίσουν την έξοδο. Κάπου — κάπου έπαιρνε τ' αντί μας κουνέτες στα ελληνικά από στρατιώτες που έδειχναν Ιταλοί, μια και φορούσαν στολή κι ήταν πάνοπλοι. Αυτοί έδιναν εντολές σ' όσους βρίσκονταν στα καφενεία σε άπαιστα ελληνικά, ήταν συνεπώς Έλληνες. Απορούσαμε τι σόι Έλληνες ήταν που ντύθηκαν τη στολή του εχθρού και πρόσταζαν τους ομοφύλους τους. Το μάθαμε όταν έφυγαν από το χωριό. Με την είσοδο των Ιταλών στην Ελλάδα, αποκάλυψαν τον αληθινό εαυτό τους, τα φανατισμένα όργανα της ρουμανικής προπαγάνδας. Έκρυβαν απέχθεια για κάθε τι ελληνικό, γιατί η προπαγάνδα τους είχε πείσει πως ανήκαν στη ρουμανική φυλή, και ήταν απόγονοι των λεγεώνων του ρωμαϊκού στρατού, που είχε καταλάβει την Ελλάδα στην αρχαιότητα. Η ιστορία ήταν παλιά, άρχιζε κάπου έναν αιώνα πριν, όταν οι πρώτοι προπαγανδιστές άρχισαν να κηρύσσουν στην Ελλάδα το ευαγγέλιο του ρουμανισμού. Η μεγάλη πλειοψηφία των Κουτσόβλαχων τους απολάττιζε, τους περιφρόνησε, τους απέκοψε από την κοινωνία τους, αποδείχνοντας με λόγια και έργα πως οι Κουτσόβλαχοι ήταν σάρκα από τη σάρκα της Ελλάδας, Έλληνες περισσότερο από τους Έλληνες, τρανό παράδειγμα οι εθνικές προσφορές τους και οι μεγάλες ευεργεσίες που έκαναν. Οι ρουμανίζοντες, αμετανόητοι ως το τέλος, στάθηκαν πάντα η κακή μοίρα της Ελλάδας. Αγωνίστηκαν να μην γίνει η Θεσσαλία ελληνική, πολέμησαν μαζί με τους Τούρκους στον πόλεμο του 1912—1913, βρήκαν ευκαιρία, όταν το ελληνικό κράτος διχάστηκε, να οργιάσουν και να οργανώσουν επαναστατικό κίνημα με την ανακήρυξη της Πίνδου ως ανεξάρτητου κράτους, πάντα με υποστήριξη των Ιταλών, για να φτάσουν, πάλι με τις πλάτες των κατακτητών, στο έγκλημα της ιδρύσεως του «Πριγκιπάτου της Πίνδου», από τον Αλ. Διαμάντη, αφού πρώτα οργίασαν σε βάρος των Ελλήνων, της Θεσσαλίας, της Μακεδονίας και της Ηπείρου.

Όταν η κύκλωση του χωριού είχε ολοκληρωθεί, ειδοποιήθηκαν όλοι οι άντρες, των καφενείων και των σπιτιών, να συγκεντρωθούν στο τελευταίο σπίτι του μαχαλά, τσιμέντο στην άκρη του γκρεμού, ένα αρχοντικό έργο από δεκάδες χρόνια, που το είχαν στήσει με μεράκι οι Βελογιάννηδες, πλούσιοι τότε, εγκαταστημένοι στη Σερβία. Διάλεξαν το σπίτι αυτό, με υπόδειξη συνεργάτη τους, γιατί το έκριναν ως το πιο ασφαλέστερο. Απομονωμένο, όπως ήταν, μπορούσε εύκολα να φυλαχτεί από σκοπιές τοποθετημένες σε κατάλληλες θέσεις, έτσι που η δραπέτευση να γίνεται αδύνατη.

Με τη συκέντρωση όλων, ο διοικητής του τμήματος στάθηκε μπροστά μας και δίπλα του, ντυμένος στολή ιταλού αξιωματικού, ο ρουμάνος Κουτσόβλαχος, εκτελώντας χρέη διερμηνέα. Ο Ιταλός μιλούσε αργά, χωρίς πάθος, χωρίς εχθρότητα για τους πριν λίγους μήνες αντιπάλους του, φαινόταν μορφωμένος όπως έδειχνε η στάση και η συμπεριφορά του. Αντίθετα, ο ρουμάνος μεταφραστής απέδινε τα λόγια του αξιωματικού κατά τρόπο που νόμιζες, πως οι Ιταλοί ήταν έτοιμοι να μας εκτελέσουν όλους. Τα λόγια του έπεφταν σαν σφαίρες πολυβόλου, νοτισμένες από το σάλιο του, ιδίο φαρκάκι οχιάς, σα νάβλεπε να εκδιπλωθεί στο πρόσωπό μας τους Έλληνες, που αρνούνταν, δεκάδες χρόνια τώρα, περισσότερο από αιώνα, να μεταβάλλουν την Ελλάδα σε προτεκτοράτο της Ρουμανίας, επειδή μερικές χιλιάδες Κουτσόβλαχοι με την ψευτιά και το φανατισμό, επιζητούσαν τον εθνικό διαμελισμό, κάτι που νόμισαν πως ήρθε η ώρα να πετύχουν με την ιταλική κατοχή. Ο αξιωματι-

●) Συνέχεια στη σελίδα 94

Πάλι στο προσκήνιο οι Μονοδενδρίτες

Μεγάλη ημέρα για τους Μονοδενδρίτες της Αθήνας η Κυριακή 14 Μαΐου που μας πέρασε, γιατί για πρώτη φορά στην ιστορία του χωριού τους η ιστορική Ριζαρείας άνοιξε διόπλατο τις πύλες της στα διδακτήρια Χαλκιδίου για να τους υποδεχθεί ο μαζικός και να τους αποκαλύψει τις υπέρχρες εγκαταστάσεις της, την εσωτερική ζωή και λειτουργία της και τους πολυτίμους θησαυρούς της πλούσιας βιβλιοθήκης της.

Η εκδήλωση αυτή που οργανώθηκε από το Σύλλογο Μονοδενδριτών και φίλων του Βίκου, σε συνεργασία με τη Διοίκηση και τις Υπηρεσίες της Ριζαρείου, συνέπεσε και με την παρουσία στην Αθήνα των μεθιτρίων και του εκπαιδευτικού προσωπικού της Ριζαρείου Χειροτεχνικής Σχολής Μονοδενδρίου, που πραγματοποιούσαν την ετήσια εκπαιδευτική εκδρομή τους. Ανάμεσα τους και τη μέλη της Διοικούσας Επιτροπής συμπατριώτες Πολυδεύκης Βάντζος, Λεωνίδας Πανταζής και Ισάββας Θεοδώρου, που δίκαια καμάρωναν για την ωραία προσέλευση που καταβάλεται και τόσο αποδίδει στο Μονοδενδρί, για το καλό και των άλλων χωριών του Ζαγορίου.

Τι δεν είδαμε και τι δεν απολαύσαμε σ' εκείνη τη γιορτή του Μάη που άρχισε στις 9 το πρωί και τελείωσε στις 4 το απόγευμα:

Πρώτα — πρώτα την κατασκευτική λειτουργία στον μεγαλοπρεπή Ναό της Ριζαρείου με την αυστηρή Βυζαντινή θαυμάσια χωροδία της. Στη συνέχεια την Εναγίση (εσωτερικούς και εξωτερικούς) χώρους και «δωρε» στη Βιβλιοθήκη με τους 30.000 τόμους της, όπου ο υπεύθυνος για τη λειτουργία της συν. Λυκεάρχης κ. Καχριμάνης με μοναδική γλαφυρότητα και βαθειά γνώση μας ενημέρωσε αναλυτικά για το ανεκτίμητο υλικό και μας επέδειξε οπτικά παλαιότητα της περιόδου 1500 — 1750 και μαζί μ' αυτά δείγματα προσωπικής γραφής του μεγάλου Εθνικού Ευεργέτου Γεωργίου Ριζάρη. Στην είσοδο της Βιβλιοθήκης θαυμάσαμε επίσης το γιγαντιαίο πορτραίτο του Ριζάρη φιλοτεχνημένο από τον μεγάλο μας ζωγράφο Νικηφόρο Λύτρα καθώς και άλλα πορτραίτα επιφανών Ζαγοριστών, όπως του Γεωργίου Τησαμενού, του Νεοφύτου Δούκα, του Χριστόδουλου Κλωνάρη κ.ά.

Μετά την περιήγηση στο χώρο της βιβλιοθήκης έγινε στο κοινό αμφιθέατρο της Σχολής προβολή θαυμασίων εγχρώμων διαφανειών από το Μονοδενδρί και το Ζαγόρι των γνωστών καλλιτεχνών φωτογράφων Άγγελου Καλογριδίου, Σπύρου Μελετή και Κώστα Μπαλάφα. Οι δύο τελευταίοι μάλιστα παρευρίσκονταν στην αίθουσα κι όλοι χαρήκαμε γιατί την ίδια ημέρα μεγάλη Αθηναϊκή εφημερίδα αναδημοσίευσε άρθρο του παγκοσμίου φήμης φωτογραφικού περιοδικού CAMERA INTERNATIONAL στο οποίο γινόταν ειδική αναφορά

για το μεγάλης αισθητικής αξίας έργο του συμπατριώτη Κώστα Μπαλάφα. Ιδιαίτερη εντύπωση έκαναν και τα SLIDES των συμπατριωτών Πέτρου Γεωργιάδη και Κώστα Θεοδοσίου, ενώ τα διαφανειακά ανάτυπα των παλιών φωτογραφιών από παλιές του Μονοδενδρίου που μας πρόβαλε ο Κώστας Πανταζής έκαναν πολλούς και πολλές να δακρυσουν με τις φηγούρες των αγαπημένων προσώπων που δεν είναι πια κοντά μας.

Η πιο συγκινητική στιγμή της συγκέντρωσης στο αμφιθέατρο ήταν όταν ο γνωστός Ζαγορισιός λόγιος Μάνθος Οικονόμου, που από τη γιαγιά του έλκει την καταγωγή απ' το Μονοδενδρί, παρέδωσε συμβολικά στον Πρόεδρο του Συλλόγου Μονοδενδριτών Γιώργο Στύλο δύο πραγματικά «έργα ζωής»: Πρόκειται α) για την αντιγραφή που απολοσθέντος Κώδικα Μονοδενδρίου τον οποίο σελίδα προς σελίδα (και είναι 300 οι σελίδες) σε ανύποπτο χρόνο και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 30 αντιγράψαμε με το χέρι και σχολίασε και β) για τα διάφορα Ιστορικά Μελητήματα περί Μονοδενδρίου τα οποία συγκέντρωσε και πλούτισε με δικές του μονογραφίες, προκειμένου να εκδοθούν και τα δύο έργα από το Σύλλογο Μονοδενδριτών και να κυκλοφορήσουν ευρύτερα. Σημαντική ήταν η συμβολή στην όλη προσπάθεια του Κώστα Πανταζή, τον οποίο ο Ζαγορισιός ιστοριογράφος ευχαρίστησε κατά τη σύντομη προσέλευση που ακολούθησε.

Αμέσως μετά ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου Γιώργος Στύλος και Άγγελος Κίτσος ανήγγειλαν ότι με ενέργειες του Διοικητικού Συμβουλίου επιτεύχθηκε απ' ενός μεν η ενίσχυση της έκδοσης των Ιστορικών Μελητημάτων με ποσό 700 χιλιάδων δραχμών από τη Διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας απ' ετέρου η καθ' ολοκληρία έκδοση και κριτική σχολίση του Κώδικα από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εμπορικής Τράπεζας, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό γιατί ο Κώδικας θα ενταχθεί και θα κυκλοφορήσει στο πλαίσιο των ειδικευμένων και διεθνούς πρόσβλησης και αναγνωρίσεως εκδόσεων του Μορφωτικού αυτού Ιδρύματος.

Στη συνέχεια οι 200 περίπου Μονοδενδρίτες και φίλοι του χωριού τους και της χαράδρας του Βίκου προσήλθαν στην μεγάλη αίθουσα του εσπαστορίου της Ριζαρείου, όπου έγινε η συνεστιάση στο στολισμένο με αγριολούλουδα του Κήπου τραπέζια με τα πασχάλινά αυγά και το τσουρέκιο.

Εκεί οι καρδιές μας Εσναζεστάθηκαν με τα ωραία πατριωτικά λόγια του Άλη Στέα που δώρισε και το αξίας 38.000 δρχ. κασετόφωνο που κληρώθηκε ανάμεσα στην οπουδάζουσα και παρευρισκομένη νεολαία του Μονοδενδρίου με τυχερό το νεαρό Βασίλη Στύλο.

Ο ενθουσιασμός όλων κορυφώθηκε με την εμφάνιση του χορευτικού συγκροτήματος της Ριζαρείου Χειροτεχνικής Σχολής Μονοδενδρίου, που παρόλο ότι αριθμεί διάρκεια ζωής ολίγων μηνών έκανε τη ζώτερη επίσημη εμφάνισή του μετά την επιτυχημένη επίδειξή του στον τελευταίο χορό του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγοριστών στα Γιάννινα.

Το πιο ενδιαφέρον ίσως σημείο του συγκροτήματος αυτού είναι η κατασκευή των φημισμένων Ζαγοριστών στολών από τα μέλη του —μαθήτριες της Χειροτεχνικής Σχολής. Τόσο η επιλογή των υφασμάτων και των χρωμάτων όσο και η κοπή και ραφή δεν είχαν να ζηλέψουν τίποτε από τις στολές των γαϊνιάδων μας!!

Από την πραγματικά υψηλή επιπέδου εκδήλωση αυτή, κατά την οποία κυκλοφόρησε και ο ογκώδης κατάλογος των απανταχού Μονοδενδριτών, μας ήταν αδύνατο λόγω πληθώρας συμμετασχόντων να συγκρατήσουμε χωρίς παραλείψεις ονόματα, ακόμη και επιφανών φίλων του Μονοδενδρίου και του Ζαγορίου, γι' αυτό το λόγο αποφεύγουμε τη δημοσίευσή τους.

Τελειώνοντας δεν μπορούμε να μη σπείρουμε και πάλι θερμά το χέρι στα σεβίκατα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Μονοδενδριτών που με τις σοβαρές και θαυμάσιες εκδηλώσεις τους, ανασταίνουν στη μνήμη μας το παλιό κι αλησμόνητο Ζαγόρι. Η ευχή όλων μας είναι η δημιουργική αυτή δραστηριότητα να μεταφερθεί και στο ωραίο Μονοδενδρί.

Και κάτι σαν υστερόγραφο: θα πρέπει να επισημάνουμε ότι όλες οι μέχρι τώρα εκδηλώσεις του Συλλόγου Μονοδενδριτών έγιναν με την μικρότερη δυνατή οικονομική επιβάρυνση των μελών του. Στη συνεστιάση αυτή της Ριζαρείου οι ενήλικοι πληρώσαν 1.000 δρχ. και τα παιδιά (από... νήπια μέχρι φοιτητές) 250 δρχ. το άτομο. Το γράφουμε αυτό γιατί πολλοί Σύλλογοι πιστεύουν ότι οι εκδηλώσεις είναι αποκλειστικό μέσο παροχής σάβδων, ενώ θα πρέπει να πραγματοποιούνται με σκοπό να συγκεντρώνονται όσο περισσότερα μέλη και να μένουν ευχαριστημένα από το ποιοτικό περιεχόμενό τους.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ Ε. τ. Ζ.

Στις 21 Μαΐου πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Ένωσης των Ζαγοριστών Αθηνών.

Η πλούσια δράση της Ένωσης αναγνωρίστηκε από τα μέλη της Ένωσης, η οποία από την 1-5-1988 έχει πρόεδρο της τον κ. Κλεόβουλο Βλαδίκα.

Οι Αρχές απαντούν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
Δ/ΝΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Β)θμα ΕΠΙΑΕ

Προς την Α)θμα ΕΠΙΑΕ
ΤΠ - ΠΕ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Ενταύθα

Κοιν.: Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου, Σίνα 4, Ιωάννινα
Θέμα: «Οικίσκος στη διασταύρωση οδού προς Δίλοφο».

Σας διαβιβάζουμε το ανωτέρω (α) σχετικό προκειμένου να κάνετε τις απαιτούμενες ενέργειες λόγω αμοδιότητας σύμφωνα με το άρθρο 6 της αριθμ. 81252/1580/20-5-87 απόφασης ΤΠΕΧΩΔΕ και να ενημερώσετε τους ενδιαφερομένους.

Από αυτοψία που κάναμε διαπιστώσαμε το βάσιμο των καταγγελλόμενων.

Με αφορμή την ανωτέρω αναφορά θα θέλαμε να επισημάνουμε την προσοχή σας σε ό,τι αφορά τον έλεγχο της μορφής τέτοιων κατασκευών που γίνονται από τις κοινότητες αλλά και από άλλες Υπηρεσίες για την «ενεαίσθητη» περιοχή του Ζαγορίου.

Για την Επικροτή
Ο Πρόεδρος
Γ. ΠΟΤΑΙΟΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ και ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ιωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 0651/28.088-26.266
Αυτόματος Τηλεφωνητής
33 469

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βασίλειος Βύρων
Βασίλειος Κώστας
Γιαννακόσ Ευριπίδης
Λαμπρίδης Στάθης
Νικολαΐδης Γιάννης
Τζιβάς Βασίλης
Τζιβάς Φρίξος
Τσαούσης Λεωνίδας

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
Γ. Δούβαλη - Ε. Αποστάθου
28 Οκτωβρίου 41

Μεταξύ των έργων που πραγματοποιήθηκαν κατά το τελευταίο χρόνο είναι και η επέκταση των γραφείων της Ένωσης. Με την επέκταση δημιουργήθηκε μια ζεστή Ζαγορισιανή γωνιά στο κέντρο των Αθηνών, όπου οι Ζαγορισινοί μπορεί να συγκεντρώνονται. Η όλη εργασία έγινε με πρωτοβουλία του κ. προέδρου και τη συνεργασία των κ. Σακελλαρίδη και Χατζαροπούλου.

Μοναστήρια στην κοιλάδα του Αώου

Μοναστήρια στην κοιλάδα του Αώου υπήρχαν αρκετά. Θα ήταν παράλειψη να μη τα αναφέρουμε, διότι όπως γνωρίζουμε, η προσφορά των στη Θρησκεία, Παιδεία, ανάσταση του Γένους υπήρξε μεγίστη, ανεκτίμητη. Εκείνα, στα χρόνια της μαύρης σκλαβιάς, σ' όποια γωνιά της ελληνικής γης κι αν βρέθηκαν εξεπλήρωσαν την αποστολή των, έγιναν ο φάρος της Χριστιανικής Πίστης και της Εθνικής συνείδησης οι θεματοφύλακες των ιερωτέρων παραδόσεων του Γένους, ο χώρος μέσα στον οποίο θρη-

Του κ. ΗΛΙΑ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

σκεία - πατρίς σφυρηλατήθηκαν, συνδέθηκαν άρρηκτα, μεταβλήθηκαν σε γρανίτη και δυναμική και ανατίναν την οθωμανική αυτοκρατορία. Ο Στρατηγός δε ο Μακρυγιάννης σ' απομνημονεύματά του Γ' σελ. 362 γράφει: «...Αυτά τα μοναστήρια ήταν τα πρώτα προπύργια της επανάστασής μας. Ό,τι εκεί ήταν και οι τζεμπχανέδες μας κι όλα του πολέμου. Ό,τι ήταν παράμερον και μυστήριον από τους Τούρκους».

Τα Μοναστήρια ήταν: 1) Του Ηλοχωρίου (Δοβρινόβου ή Ντομπρινόβου). Για το μυσταστήρι αυτό έχουν γράψει ο ιστορικός Λαμπρίδης, ισχυρίζεται απ' τα Άνω Πεδινά (Σουδενά) Ζαγορίου, και ο ποιητής Κώστας Κρυστάλλης στα «Απαντα» απ' το Συρράκο. Περιγραφή τούτου δημοσιεύει η εφημερίδα «Ημερωτικόν Μέλλον» της 14 Ιουνίου 1973, ο Νικόλαος Πολυμερίδης συνταξιούχος δικαστικός λειτουργός που κατήγγειλε απ' το Ηλοχώρι.

Ο κοινοτικός γραμματέας δε του Βρυσχωρίου Νικόλαος Εξάρχου, που διετέλεσε αρκετά χρόνια και κοινοτικός Γραμματέας στο Ηλοχώρι, είχε συγκεντρώσει πληροφορίες και στοιχεία για το χωριό και το Μοναστήρι με σκοπό να γράψει την ιστορία των. Δυστυχώς πέθανε ξαφνικά, τα δε εγκαταλελειμμένα στοιχεία, αν και ατακτοποιήτα δίδουν κάποιο φως στην ιστορία του χωριού και του Μοναστηρίου.

Κατά τα υπάρχοντα λοιπόν στοιχεία και την παράδοση το Μοναστήρι του Ηλοχωρίου (Δοβρινόβου) χτίστηκε το 1300 μ.Χ. κατόπιν οράματος από τους μοναχούς Μακάριον, Ιερέμον και Βλάσιον, οι οποίοι εμόναζον πρώτα σε μοναστήρι της Κρήτης.

Στη θέση που κτίσθηκε, κατά την παράδοση προ' υπήρχε το ασκητήριο του Αναχωρητού (μοναχού) Βαρλαάμ (1250 μ.Χ.). Βρίσκεται σε τοποθεσία κοντά στο χωριό, απομονωμένη με νερό και πράσινο και περιβάλλεται από μεγάλη έκταση Αλπικού μεγαλείου. Θεία μοναξιά. Γρήγορα πλουτίσθηκε με την κατασκευή δωμάτων φιλοξενίας, κελιών αγροκτημάτων, υδρομύλων κλπ.

Αφιερώνοντο στη γέννηση της Θεοτόκου εορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου. Τότε κατά την παράδοση γίνονταν μεγάλο πανηγύρι και έρχονταν προσκυνητές όχι μόνο απ' τα χωριά της περιοχής, αλλά και από μακρινά μέρη. Μέχρι το έτος 1694, εμόναζον ιερείς (μοναχές). Σε εκκλησιαστικό βιβλίο εκδόσεως του έτους 1450 αναγράφονται ονόματα αυτών (Ευθυμία, Κατερίνα, Καλλινίκη, Λαυρεντία, Μαγδαληνή, Στασιανή, Σωφρονία, Χρυσόφορα, Χάϊδω, Διονυσία, Θεοδούλη...). Με το πέρασμα του χρόνου άρχισε η παρακμή του και η κατάρρευσής του. Και θα συνεχίζετο, εάν δεν ανέλαμψε Ηγουμένος ο μοναχός Κυπριανός ο οποίος πολλές ανακαινίσεις και επισκευές έκανε. Το επλούτισε, το ανέδειξε ένα απ' τα πλουσιότερα Μοναστήρια της Ηπείρου.

Ο Κυπριανός ήλθε απ' την Αλβανία και ήταν πολύ πλούσιος μοναχός. Ήταν η περίοδος που κυβερνούσε την Ήπειρο και πολλά άλλα μέρη ο Αλή Πασάς απ' το Τεπελένι με τον οποίο ο Κυπριανός ήτο ομογάλακτος, δηλαδή μικρά παιδιά βύζαιναν απ' την ίδια μάννα και κατά συνέπεια και αδελφικός φίλος του. Στην αρχή οι Μουχταροδημογέροντες του χωριού δεν δέχθηκαν τον Κυπριανό για ηγούμενο στο Μοναστήρι. Τότε εκείνος κατέφυγε στον αδελφό του φίλο τον Αλή και εξήτησε τη βοήθειά του. Ήθελε με κάθε τρόπο να γίνει Ηγούμενος στο Μοναστήρι αυτό γιατί του άρεσε πολύ. Ο Αλής, όταν έμαθε την άρνηση των Δοβρινοβιτών θύμωσε πολύ. Έστειλε απειλητική γραφή (εντολή) προς τους ιθύνοντες του χωριού που έλεγε:

«Μουχταροδημογέροντες και ιερείς του Δοβρινόβου.

Έδωκα το παιγνιδιόν μου στον ηγούμενο Κυπριανό που είναι δικός μου άνθρωπος και το ζήν μου (άδεια) δώ να βάλω μαστόρους και με δικά του χρήματα να φτιάξω το Μοναστήρι της Παναγίας του χω-

ριού σας, κι όπου αν περάσει αλλού και κανένας να μη τον εμποδίσω ούτε να του γίνει μανής (εμπόδιο) ότι αυτό το Μοναστήρι εξεύρετε όπου είναι εδικόν μου και το αγαπώ εξ αποφάσεως. Αλλέως μη κάνετε, τζεβάπι (απόκριση, αντίρρηση) δεν μου δίνετε, όχι άλλο.

Ιωάννινα 24 Ιουλίου 1798 (Τ.Σ.) Αλή Πασάς»

Σημειώνουμε, ότι το ανωτέρω τεκμήριο βρέθηκε σε αντίγραφο στη συλλογή που είχε κάμει ο Νικόλαος Εξάρχου και φέρει τον γραφικό χαρακτήρα του. Προφανώς την αντιγραφή την έκανε απ' το πρωτότυπο στοιχείο που βρισκόταν στο αρχείο του ισχυρού παράγοντα της εποχής εκείνης και Βεκύλη κυρ Νίκου κατοίκου Ηλοχωρίου, προτού να καταστραφεί απ' τους Γερμανούς το 1943 που πυρπολήθηκε το χωριό.

Κατά την παράδοση πάλι, ο Αλής έστειλε και ιδιόχειρη γραφή (εντολή) προς τους Δοβρινοβίτες που έλεγε: «Μουχταροδημογέροντες του Δοβρινόβου, ν' αφήσετε τον καλόγερο να φτιάξει το Μοναστήρι, γιατί θα σας τρώει το μαύρο φίδι».

Οι Δοβρινοβίτες φοβήθηκαν τις απειλές του Αλή και χωρίς δισταγμό τώρα δέχθηκαν τον Κυπριανό Ηγούμενο στο Μοναστήρι. Όπως δε αποδείχθηκε έγινε ο ανακαινιστής Αυτού, έκανε τόσες ανακαινίσεις και μεταρρυθμίσεις, πάτησε τόσο βαθειά την προσωπική του σφραγίδα, ώστε τ' όνομά του ν' αντικατασταθεί για πολλά χρόνια με τ' όνομα του Κυπριανού.

Ακόμη και το χωριό ευεργέτησε ο Κυπριανός. Δι' εφόδων του κατασκεύασε το υδραγωγείο της Κοινότητας μήκους 21/2 χιλιομέτρων, που τα ίχνη του σώζονται και σήμερα. Σε μεγάλη ακμή έφθασε το Μοναστήρι αυτό στην περίοδο που Ηγούμενος ήτο ο Κυπριανός. Είχε προσκοσμί με άμφια χρυσό'φαντα και χρυσοκέντητα μεγάλης αξίας. Μέχρι τινος σώζονταν Σταυροί χρυσοί, αργυροί, ευαγγέλια με χρυσοποικίλα καλύμματα και εγχάρacteres εικόνες και επιγραφές και άλλα πολλά. Δυστυχώς μετά το θάνατο του Αλή, λεηλατήθηκε απ' τα σουλτανικά στρατεύματα του Χουρσίτ το έτος 1821 όπως και άλλα Μοναστήρια και Εκκλησίες και σιγά, σιγά άρχισε η παρακμή του. Μέχρι το έτος 1850 τμήμα του χρησιμοποιείτο ως σχο-

λείο του χωριού. Απ' τα οικήματα σήμερα δεν σώζεται κανένα. Σώζεται μόνο ο Ναός «Κρυθμού Βασιλικής». Μέσα στο Ναό βρίσκεται σε καλή κατάσταση το «τέμπλο» σκαλιστό από ξύλο καρυδιάς. Επίσης σκαλιστός είναι ο Δεσποτικός Θρόνος, η Αγία Τράπεζα, το προσκυνητάρι κ.ά. Διασώζονται περιφραγμένες εικόνες μεγάλης ζωγραφικής αξίας του περιφραγμένου ζωγράφου Απελλή. Υπήρχαν λείψανα 15 Αγίων μεταξύ των οποίων ως λέγεται και λείψανο της χειρός του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

Στον Ναό αυτό ιερούργησε ως λέγεται, και ο Κοσμάς ο Αιτωλός κατά το πέρασμά του και ευρίσκεται και η εικόνα του.

Επί του εμπροσθίου παλαιού τοίχου και άνωθεν της εισόδου της εκκλησίας αναγράφεται:

1784 Γιάννης Μάτης».

Δεξιά της εισόδου υπάρχει η επιγραφή: «Έργον το παρόν Κυπριανού Πανωσίου Ηγουμένου ΑΨΘΘ Αυγούστου 15 1799».

Σε σωζόμενο εκκλησιαστικό βιβλίο (τριώδιον) του έτους 1538 αναγράφονται: «Το παρόν βιβλίον τετύπωτε εν μεν Ενετήσι πόνω και δεξιότητι Δημητρίου του Ζήνωνος ανελώμασι δε Δαμιανού του εκ Κασετζίου Ιλνριδός πέρας δε ξυν Θεώ ειληφεν έτος από Χριστού Γεννήσεως χιλιοσιςτώ γδω Ιουνίου πρώτη ιστομένου» (1538) και εις Λατινικούς χαρακτήρας.

Σ' άλλη σελίδα του ίδιου βιβλίου διαβάζουμε:

«Ετούτο το Τριώδιον είναι της Παναγίας. Θεόδωρος αφιέρωσε εξ όλης της καρδιάς εις την Μόνην του Κυπριανού εις χώραν Δομπρινόβου, όπου είναι απ' το Ζαγόρι Κόντζα και κτίσθηκε αυτό το Μοναστήρι. Το μόνο φωτεινό σημείο που βρίσκεται είναι η εντοιχισμένη στον τοίχο του Ναού πλάκα που ακριβώς έχει:

«ΙΣΤΟΡΙΗ Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΔΙ' ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΕΚ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΛΑΙΣΣΕΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΕΛΛΑΣ ΑΙΝΙΑ ΤΟΥ Η ΜΝΗΜΗ. ΙΣΤΟΡΙΗ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΕΚ ΚΩΜΗΣ ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΕΛΛΑΣ. 1884 Ιουλίου 10».

Σαν έλαβε την χάριν και άρχισε να γεμίζει το δόθεν αυτώ τάλαντον άοκνος ανατί-ζει και σ' όλην την Αρβανιτιά και σ' όλην την Τουρκία τον

Κύριόν μας και Θεόν Κύριον παρεκάλεμ».

Εις το μηνιαίον μηνός Ιουλίου αναγράφεται: «Υπέρ του Οσίου Πατρός ημών Κυπριανού μοναχού, ο οποίος ήταν πρότερον στρατιωτής έπειτα αμεταχείρισθη την άσκησιν».

Εις το μηνιαίον βιβλίον μηνός Μαΐου διαβάζουμε: «Εις το 1825 Μαρτίου 20 σήμερα ο Ρούμελης Κιουταχής από τα Ιωάννινα επήγε εις το Μεσολόγγι να πολεμήσει τους κλέπτες και αγάπησε γενναία την Αρβανιτιά».

Εις παλαιότατον ψαλτήριον και εις το εσωτερικόν του καλύμματός του αναγράφεται: «Υπόδειγμα ο Απελλής ο περιβόητος ζωγράφος δεν κάμνει ημέραν να παρέλθω χωρίς να εργάζεται γι' Αυτόν. Και όστι τον ηρώτησαν πώς έφθασε στην τελειότητα της ζωγραφικής τέχνης έδωσε την αξιωματική μόνευτον απόκρισιν: «διότι δεν αφήκα ημέραν χωρίς να σύρω μίαν γραμμή»».

Σώζεται και η καμπάνα του Μοναστηρίου αγορασμένη στη Βενετία το έτος 1770 από ευπόρους κατοίκους του χωριού.

Σήμερα ο Ναός επειδή δεν απέχει πολύ απ' το χωριό χρησιμοποιείται ως ενοριακός.

Έχουμε δε προσωπικήν αντίληψη, ότι για τη διατήρηση του Ναού στη σημερινή κατάσταση, πολύ συνετέλεσαν και η προσπάθεια και φροντίδα του επί χρόνια εφημερίου του χωριού Ιερομόναχου Ιωάννου.

2) Του Παλαιοχωρίου - Λαϊστής. Βρίσκεται ανατολικά του άλλοτε χωριού Παλαιοχωρίου και απέχει απ' αυτό περίπου 20' λεπτά της ώρας. Είναι χτισμένο σε δεσποζούσα τοποθεσία, κατάφυτη και με εκτεταμένο ορίζοντα. Απ' εκεί αντικρύζει κανείς τις απόκρημνες και γυμνές κορυφές της Τύμφης, πυκνά από πεύκα δάση, οξείες, έλατα και πανύψηλα δέντρα, τις γυμνές και καταπράσινες του Σμόλικα παρυφές που όλα μαζί δημιουργούν μια φύση, ένα τοπίο, ένα υπέροχο Αλπικό μεγαλείο. Πότε ακριβώς κτίσθηκε αυτό το Μοναστήρι δεν γνωρίζουμε. Το μόνο φωτεινό σημείο που βρίσκεται είναι η εντοιχισμένη στον τοίχο του Ναού πλάκα που ακριβώς έχει:

«ΙΣΤΟΡΙΗ Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΔΙ' ΕΞΟΔΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΕΚ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΛΑΙΣΣΕΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΕΛΛΑΣ ΑΙΝΙΑ ΤΟΥ Η ΜΝΗΜΗ. ΙΣΤΟΡΙΗ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΕΚ ΚΩΜΗΣ ΧΙΟΝΙΑΔΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΕΛΛΑΣ. 1884 Ιουλίου 10».

Κατά τα υπάρχοντα λοιπόν στοιχεία και υπάρχουσες πληροφορίες ο Μοναχός Δαμιανός υπήρξε ο κύριος δημιουργός και ανακαινιστής του Μοναστηρίου. Έκτισε πολλά κτίρια, δωμάτια φιλοξενίας, κελιά, Ηγουμενείο, Αποθήκες. Εδημιούργησε πολλά αγροκτήματα που καλλιεργούσε με αρκετή απόδοση, Γιδοπρόβατα και Μελισσοκομείο. Το κατέστησε ένα Μοναστήρι αξιόλογο στην περιοχή. Ήτο άνθρωπος δραστήριος ο Δαμιανός από μικρός αφοσιωμένος στη Χριστιανική Θρησκεία. Κατήγετο δε απ' την οικογένεια Κοκκώνη του Παλαιοσελλίου.

Ο Ναός του Μοναστηρίου επ' ονόματι της Αγίας Τριάδος γιορτάζει την επομένη του Αγίου Πνεύματος. Όταν το Μοναστήρι ήκμαζε, πολλοί προσκυνητές απ' όλα τα χωριά της Κοιλάδος του Αώου μετέβαιναν να συνεορτάσουν και να πάρουν τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος.

Ο Δαμιανός αγάπησε πολύ το Μοναστήρι. Απέθανε και ετάφη εκεί όπου βρίσκονται και τα λείψανά του. Τον διεδέχθη ο Αρχιμανδρίτης Αγαθάγγελος Καραμπέρης Ιερομόναχος απ' το Παλαιοσέλλι, ο οποίος πρότερον εμόναζε στο Άγιον Όρος. Προσπάθησε και ο Αγαθάγγελος να διατηρήσει το Μοναστήρι στην κατάσταση που ήταν επί Δαμιανού. Δεν παρέμεινε όμως πολύ χρονικό διάστημα. Μετ' επταετίαν το εγκατέλειψε γιατί διορίσθηκε εφημέριος στην Κοινότητα Αρτομάτων. Έκτοτε το Μοναστήρι άρχισε να παρακμάζει. Κανένας πλέον υπεύθυνος μοναχός ανέλαβε να ηγουμενεύσει. Κατά καιρούς κατέφυγαν και πρόσφεραν υπηρεσία σ' αυτό ανεύθυνοι και απόκληροι της ζωής. (Πέκης απ' το Βρυσχώρι, Χρύσω απ' το Ελευθερο κ.ά.). Σήμερα απ' τα σκήματα σώζονται μόνο τα ίχνη. Ο Ναός διατηρείται σε σχετικά καλή κατάσταση. Συνεχίζει να εορτάζει την επομένη του Αγίου Πνεύματος αλλά με ολίγους δυστυχώς προσκυνητές απ' τη Λάισσα και Ηλοχώρι. Επιτροπείει σ' αυτόν η Κοινότης Λαϊστής στην οποία περιήλθε και η περιφέρεια του ερημωθέντος χωριού «Παλαιοχώρι».

3) Του Βρυσχωρίου (Γκρόνιτσας). Το Μοναστήρι τούτο λέγεται και Γκρόνιτσας, προφανώς απ' την περιοχή που είναι κτισμένο και έχει το όνομα αυτό. Βρίσκεται προς σύμμάς του χωριού και απέχει από αυτό περίπου δέκα πέντε χιλιόμετρα. Στη θέση του προ-υπήρχε Ασκητήριο από το έτος 1238. Χτίσθηκε το Μονα-

στήρι το έτος 1617 και κτήτορες του φέρονται τρεις αδελφοί μοναχοί απ' τη Μακεδονία ο Ιωακείμ, ο Χρύσανθος και η Στασιανή. Η περιοχή του είναι κατάφυτη από πολλά δένδρα και με αρκετά νερά. Γρήγορα εδημιούργησε περιουσία σε ποτιστικά και αποδοτικά χωράφια. Πλουτίσθηκε με δωμάτια, κελιά, υδρόμυλο, νεροτριβιά, εδημιούργησε γιδοπρόβατα αρκετά και οργανωμένο μελισσοκομείο. Εμόνασε σ' αυτό και μοναχός, Βλάσιος στο όνομα αρκετά χρόνια. Ευκοφαντήρη όμως και δυσαρτημένους έφυγε. Άρχισε με την πάροδο του χρόνου η παρακμή του και η εκκλησιαστική επιτροπή για να εξοικονομήσει τα έξοδα της συντήρησής του ενοκίαζε τα κτήματα σε λαϊκούς. Τέτοιοι ενοικιαστές φέρονται ο Βασίλης Τσάμος απ' το Βρυσχώρι και ο Νικόλαος Σιμούλης μετά του υιού του Δημητρίου απ' το Παλαιοσέλλι. Λόγω της γεωγραφικής θέσης του απομονωμένο και μακριά από κάθε συγκοινωνία, ήταν η φτωγινή λαμπάδα στα χρόνια της σκλαβιάς, το καταφύγιο των κυνηγημένων και κατατρεγμένων, αλλά και των αποφασισμένων να πολεμήσουν τον σκληρό κατακτητή. Απ' το κτίριο σώζεται μόνο ένα δωμάτιο της Στασιανής. Χρησιμοποιεί το χειμώνα για καταφύγιο στους κυνηγημένους. Σώζεται και ο μικρός Ναός στον οποίο το 1974 με δαπάνη του συνταξιούχου δασκάλου Αδαμαντίου Κονάβου έγιναν πολλές επισκευές. Μπροστά από λίγα χρόνια ο εορτασμός καθιερώθηκε να γίνει την ημέρα του Αγίου Πνεύματος και όχι την επομένη όπως γίνονταν πρώτα. Όλοι οι κάτοικοι του χωριού πέρχουν την ημέρα αυτή να προσκυνήσουν και να συνεορτάσουν (πολλά, απ' το βιβλίο του Ν. Εξάρχου το «Βρυσχώρι»).

Στο χωριό μου Ελαφότοπος ΧΙΟΝΙΑ - ΧΙΟΝΙΑ

Κλεισμένοι δρόμοι έρημα σάτια κλειστά παράθυρα ατέλειωτες νύχτες πληγωμένες ψυχές

Περιμένουν να ξεμερώσει ν' ανθίσει η ελπίδα

Κλεισμένοι δρόμοι βασανισμένοι άνθρωποι περιμένουν μ' αγωνία την καινούργια μέρα

Μ. Καρπούνης

Κλεισμένοι δρόμοι βασανισμένοι άνθρωποι περιμένουν μ' αγωνία την καινούργια μέρα

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΟΝΙΤΣΑΣ - ΖΑΓΟΡΙΟΥ - ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Στις 21-4-1989 το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων σε συνεδρίασή του συζήτησε το αίτημα της Ένωσης, για επαχρόνηγηση της από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων με το ποσό των 15.900.000 δρχ. για κάλυψη των αυξήσεων του Μετοχικού Κεφαλαίου της Βιομηχανίας Αξιοποίησης Δασικού Πλούτου της Ηπείρου Α.Ε., όπου είναι μέτοχος με 400/ο το ότι το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ήταν η μοναδική πηγή χρηματοδότησης της Ένωσης, αφού για τον σκοπό αυτό δεν μπορούσε να δανειοδοτηθεί από την Α.Τ.Ε., ήταν γνωστό τόσο στον κ. Νομάρχη όσο και στο Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Η Ένωση εκπροσωπεί 45 πρωτοβάθμιους Δασικούς Συνεταιρισμούς και περίπου 2.000 συνεταιρισμένους δασεργάτες. Εκπροσωπεί, δηλαδή, το σύνολο του κόσμου που ασχολείται στο Νομό Ιωαννίνων με την εκμετάλλευση του δάσους και την παραγωγή ξυλείας. Άλλωστε αυτό, ήταν και το σκεπτικό που η Ένωση συμμετέχει στο Μετοχικό Κεφάλαιο της Βιομηχανίας Ξύλου με το μεγαλύτερο ποσοστό 40/ο.

Παρόλα αυτά το Νομαρχιακό Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση της Ε.Δ.Κ. που είναι μέτοχος με 100/ο και είχε ήδη καταβάλει το κεφάλαιό της, με το περιεγρό σκεπτικό ότι η Ένωση εκφορδίζει μικρό μόνο μέρος του συνεταιριστικού κινήματος, αλλά και με το ακόμα πιο περίεργο σκεπτικό ότι η TEAK εκφράζει το σύνολο των κατοίκων του Νομού, αποφάσισε να μην επαχρόνησει την TEAK. Με το ίδιο σκεπτικό θα μπορούσε να πει κανείς ότι η TEAK και μόνο αυτή θα έπρεπε να επαχρόνηγεται με το όλο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Νομού και κανείς άλλος.

Η Ένωση πιστεύει ότι η παραπάνω απόφαση, που πάρθηκε κατά πλειοψηφία, δεν πάρθηκε με αντικειμενικά κριτήρια. Αντίθετα όλα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η απόφαση αυτή, πάρθηκε με καθαρά κομματικά κριτήρια, με σκοπό να εξυπηρετήσει κομματικές σκοπιμότητες. Άμεσος στόχος της η αλλοίωση των ποσοστών συμμετοχής των φορέων στο Μετοχικό Κεφάλαιο της Βιομηχανίας και κατ' επέκταση της σύνθεσης του Δ.Σ. της Εταιρείας η πλειοψηφία του οποίου δεν ανήκει σε ημετέρους.

Για τους παραπάνω λόγους η Ένωση καταδικάζει και καταγγέλει την απόφαση αυτή του Νομαρχιακού Συμβουλίου, την θέτει δε στην κρίση των συνεταιρισμένων δασεργατών μελών της αλλά και ολόκληρου του Λαού της περιοχής.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. ΑΘΑΝ. ΣΤΑΓΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Γιώργος Κοτζιούλας

●) Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο

Η προσήλωση που αυτή ηρος το γενέθλιο χώμα, στους προγόνους και γενικά στον τρόπο της ζωής των ανθρώπων αυτών, δικαιολογεί γιατί ένα μεγάλο μέρος του ποιητικού έργου του ο Κοτζιούλας το αφιερώνει σε άσημους ανθρώπους που για οποιονδήποτε άλλα θα περνούσαν απαρατήρητοι.

Για τον Κοτζιούλα όμως οι απλοί αυτοί άνθρωποι του λαού με τα άσημα επαγγέλματα αποτελούν για τον ποιητή μας τη γή εμπνεύσεως γιατί μέσα σ' αυτούς βρίσκει μια ανόδυνη ζωή, που κρύβει ασαφότητα από γενιά σε γενιά στο ίδιο πάντα περιβάλλον, που τη δημιουργήσε και είναι άρρηκτα δεμένη μ' αυτή.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ

Έτσι στο Μπαρμπαλιά, στο Χρίστο Ντούλα, στον Τσιάρα, στους χωριανούς που για να φέρω πρόχειρα ένα παράδειγμα, αλλ' ακόμα και στους ανθρώπους του σπιτιού του και συγγενείς που αναφέρει, ο Κοτζιούλας, βρίσκει τους αντιπροσωπευτικούς εκείνους τύπους, που δείχνουν από τη σκοπιά του ο καθένας, ανάγκη για τη ζωή και το περιβάλλον της. Στο βιοτή του Τσιάρα, για να περιοριστώ μονάχα σ' αυτόν, βλέπουμε τον απλοϊκό σκαφτιά ν' αναδειχθεί σε μεγάλο βιολιστή που συγκινεί με το παίξιμό του όλα τα γύρω χωριά.

Το ποίημα αυτό το Κοτζιούλα, μια από τις πολλές ζωγραφίες του, είν' ένα αριστουργηματικό ανάγλυφο της Ηπειρώτικης ζωής.

Αξίζει νομίζω να σας διαβάσω μερικές στροφές απ' αυτό το ποίημα:

Ήταν του Τσιάρα η δοξαριά
σ' όλα ακουσμένη τα χωριά,
τα χρόνια εκείνα.
Ξεχώριζε (άστατε καιρέ!)
μέσ' απ' τους ήχους του νταϊρέ
και τα κλαρίνα.

Στο ίσιωμα, στις μυλοκοκίες
που τσιούπρες ήμερες γλυκειές,
από το χέρι
πιασμένες, σέρναν το χορό
κρατώντας κάποιο σοβαρό
με το τσεμπέρι.

Κει που τ' ανύπαντρα παιδιά,
με τα σκουτιά τους τα φαρδιά
και τα τσουλούφια,
λοξοκοιτώντας τις ξωθιές
όλο εκάναν κωλοκαθιές
μ' άσειστη σκούφια.

Κι απλώνοντας στο σταυρωτό,
τάλαρο βγάζανε κρουστό
μέσ' από τ' άλλα
να το κολλήσουν —τραλαλά—
στου παιγνιδιάτορα ψηλά
την άξια μπάλα.

Τότε, όλος άναμμα, που λες,
σα μάγος μες στις κοπελιές,
στα παλληκάρια,
τις κόρδες του άγγιζ' ετσιδά,
που μέσαθέ τους να πηδά
με ειδή καθάρια.

Μια ακέρια πλάση, παλαική

Μανούσαγας, Βασιλική,
κορφή λαχτάρας,
κι όλης εκείνης της γητειάς
μάστορας νάν' ένας σκαφτιάς,
ο γέρο Τσιάρας!

Την ίδια προσήλωση στον ηπειρωτικό χώρο και τους ανθρώπους που θα δει κανείς και στα πεζογραφήματα του Κοτζιούλα. Τα περισσότερα διηγήματα είναι περιστατικά της καθημερινής ζωής και αναφέρονται στους απλοϊκούς ανθρώπους του χωριού που τους έζησε ή τους άκουσε ο ποιητής. Είναι όλα αληθινά, που δεν έχουν τίποτε το φανταστικό και, πολλές φορές, είναι μια αυτοβιογραφία. Είναι όλα απλά στην αφήγησή τους, χωρίς καμιά επιτήδευση, με γλώσσα καθαρά ηπειρώτικη, και όταν τα διαβάζεις έχει την εντύπωση πως ακούς την κουβέντα απλοϊκών ανθρώπων. Και δω είναι η ομορφιά τους.

Η λατρεία αυτή ξεκινάει από τις βαθιά χαραγμένες εντυπώσεις της παιδικής του ηλικίας που γίνονται πιο έντονες και καθημερινός καημός του από τις ταλαιπωρίες και τα βάσανα της ξενιτιάς. Ο Κοτζιούλας δεν παραλείπει ούτε μια στιγμή ακόμα και τις πιο ευτυχιμένες στιγμές της ζωής του, όπως και στις τρωμερές, να ζει καθημερινά κοντά στους δικούς του, να τους αναπολεί και να τους αναζητάει σαν παρηγοριά με συγκίνηση και πολλές φορές, με απελυσία. Τη μάνα του επικαλείται στις δύσκολες στιγμές που περνάει.

Εκείνη όμως που δε φεύγει απ' το μυαλό του είναι η βάβω. Από αυτή ζητάει να τον γιατρέψει από την αρρώστια που τον βασάνιζε.

Απόψε φανερώθηκε τη νύχτα στ' όνειρό μου
η άγια μορφή της μάνας μου χλωμή και λυπημένη
με κοίταζε μ' ανήσυχη στοργή στο πρόσωπό μου
και φαίνονταν αγγλύναντη σαν παραπονεμένη.

Και γω που βασανίζομαι τόσον καιρό στα ξένα,
σε λίγο όταν εβρέθηκα μονάχος μου και πάλι,
αχ πόσο ακράτητα έκλαψα που δε μπορούσα, ωμένα
στον κόρφο σου, μανούλα μου, να κρύψω το κεφάλι.

Κάποτε η μάνα μου είχε φέρει απ' το παζάρι
και δίχως να το καταλάβω, σιωπηλά,
κρέμασε πλάι μου έναν Αη Γιώργη καθολάρη.
Βγήκα απ' το θύθος τότε κι έγινα καλά.

Τώρα που η βάβω μου —άγγελός μου προστάτης—
θα μάθει την καταραμένη μου πληγή,
θα την αφήσουν τάχα τα γεράματά της
να πάει να βρει τη χάρη τη θαυματουργική;

Οι συγκινητικοί αυτοί στίχοι γεμάτοι παιδική αφέλεια, αλλά και τραγικότητα μας μιλούν τόσο εύγλωτα για τον ψυχικό κόσμο του ποιητή. Αυτοί βέβαια δεν είναι οι μοναδικοί. Πλήθος άλλων με ανάλογη τρυφερότητα βρίσκονται στο πολυάριθμο έργο του.

Εκείνο όμως που διακρίνει τον Κοτζιούλα από οποιοδήποτε άλλο ποιητή είναι ο τρόπος με τον οποίο η ποίηση του αγάλλισε τον ηπειρώτικο χώρο και την ηπειρώτικη ζωή και που ένωσε τον παλιό του λαό της ως τα μύχια της ψυχής του. Είναι πραγματικά εκπληκτικό πώς κατώρθωσε να εισχωρήσει σε τόσο βάθος και να μας δώσει μια ποίηση που καλύπτει όλες τις συναισθηματικές διαβαθμίσεις του λαού και τις τραγούδι σε σ' όλους τους τόνους από τον εύθυμο και τρυφερό ίσαμε τον ειρωνικό και τον πικρόχολο. Και όλα αυτά με μια σπάνια αξιοπρέπεια που εδάμαζε τον αδυσώπητο πόνο της καρδιάς του που ένωσε για τους ανθρώπους αυτούς που τραγουδούσε.

Τι να πρωτοπεί κανείς και τι ν' αφήσει απ' όλα αυτά τα

ποιήματα;

Το χωριάτη που έρχεται στην Άρτα και στα Γιάννινα φορτωμένος τα σακκούλια του για να ψωνίσει, τις κοπέλλες με κλαδοτές φούστες που διαβαίνουν το ποτάμι κρατώντας τα τσαρούχια παραμιάσκαλα για ν' άρθουν να ψωνίσουν στον Ο-θραίο λίγο ζαφείρι κι ένα καρβέλι άσπρο ψωμί τ' αγοριού, μα τα λιγιστά λεφτά δε φτάνουν και γυρίζουν στο χωριό χωρίς σμύττα, αμύγδαλα, παστέλια, ζαχαράτα που τα καρτερούν ο Γιαννακός κ, η Μαριγώ και θα ξεγελάσουν τα μικρά λέγοντάς τους πώς:

«Τ' άρπαξ' ένας Αράρης, μάτια μου, στη στράτα.
Το πώς εγλύτωσα θιαμαίνομαι κι εγώ».

Όχι λιγότερο παραστατικό και τραγικό στην απλότητά του είναι το τραγούδι για το Μαστορόπουλο που αγχαλιάζει επιγραμματικά ένα μεγάλο κομμάτι της ηπειρώτικης ζωής:

Τον πήραν τον Κολιό,
τον πήραν οι μαστόροι,
παιδί απ' το σκολειό
να μάθει πηλοφόρι.

Καρδιά πονετική
τον ξέβγαλε με κλάμα!
«Τετράδη Κυριακή,
θα καρτερώ για γράμμα.

Δε σώνει άλλο να ιδεί,
παιδεύεται το μάτι
κρατούσε ένα ραβδί,
το στρώμα του στην πλάτη.

Μας έφυγε ο Κολιός
κι είχε μια τέτοια λύπη
θά 'ναι όλοι δω τ' Αη Λιός
και μόνο αυτός θα λείπει».

Μα εκείνο που διεισδύει βαθιά με μια μοναδική παραστατική πληρότητα και μας δίνει με απαρράμιλλο ποιητικό ύψος το βαθύτερο νόημα του ηπειρωτικού χώρου, είναι το ποίημα με τον τίτλο 'Ηπειρος: Μέσα απ' αυτό αναδίνεται όλος ο μόχθος και η αγωνία του ηπειρώτη, η προσήλωσή του στα ι-δεώδη που μας κληροδότησαν οι πρόγονοι, η αντίσταση και ο ηρωισμός στην επιδρομή του ξένου κατακτητή που τελικά δε θα μπορέσει να περάσει γιατί τα χέρια που έκαναν αθάνατο το σταυρό γίναν θηλειές και τον έπνιξαν, καθώς λέει:

«Ξεσηκωμένος ο φτωχός απ' το ζευγάρι
κι ο άλλος αφήνοντας αφύλακτη κοπή
τ' ακονισμένο σίδερο έτρεξε να πάρει».

Μα και με μόνη την πρώτη στροφή αυτό το ποίημα θα μπορούσε να μας δώσει επιγραμματικά το νόημα της Ηπείρου με κείο το ανεπανάληπτο:

«Φτενά χωράφια κρατημένα σε πεζούλια
κι άπιαστες γίδες που γκρεμίζονται σε γκρεμνούς,
ετούτ' είναι η πατρίδα μας»

Πραγματικά αυτή είναι η πατρίδα μας: τι να προστέσει κανείς και τι να περιμένει από τα φτενά χωράφια και τις άπιαστες γίδες;

Η φτώχεια είναι μια φυσική συνέπεια που θα σύξει με τον Ηπειρώτη και ο Τηλέμαχος, το μικρό αγόρι θα περιμένει μάταια τη φυσαρμόνια που θα του έστελνε ο ποιητής, όπως τον είχε υποσχεθεί, φεύγοντας απ' το χωριό για την Αθήνα. Έτσι θα πελεκήσει μια βέργα από χλωρή σκαμινιά για να λαλήσει. Η φτώχη γυναίκα θα φυλάξει τ' αυγό για ν' αγοράσει το κερί για την εκκλησία, η βάβω θ' αποθυμάει για λίγο άσμηχο καφέ κι αντί για κανέλα θα βάζει πορτοκαλόφλουδα. Το άσπρο ψωμί για προσφάι και μεγάλη αμαρτία να πατήσεις ένα τριμμά του!

Τελειώνοντας θα έλεγα πως ο Γιώργος Κοτζιούλας ήταν σαν άνθρωπος και φίλος απλός και ειλικρινής. Δεν είχε να κρύψει τίποτε. Άφηγε τον άδολο εσωτερικό του κόσμο ανοιχτή διτρίνα στα μάτια σου. Πίστευε στη φιλία: ήταν εγκάρδιος και σε κατακούσε χωρίς καμιά προσπάθεια. Καθώς σε κοιτούσε με κείνα τα καλοκάγαθα μάτια, που καθρεφτίζονταν η αφοσίωση και αντίκριζες το ονειροπόλο εκείνο βλέμμα που πελα-

ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
●) Συνέχεια από τη σελίδα 84

Τσερνέση, Γρεβενήτι, Λισνίτσα, Καβαλάρη, Λάϊστα, Παλιοχώρι Λαϊστίης, Βοϊτούσα.

Ο Κώστας Κρυστάλλης κατά την περιόδεia του στο Ζαγόρι γύρω στα 1890 αναφέρει ότι μεταξύ των 27.000 κατοίκων του Ζαγορίου, που κατοικούσαν σε 45 χωριά, οι 8.500 περίπου ήταν Βλάχοι.

Ο Λ. Λαμπριδής αναφέρει ότι σε παλιότερους χρόνους πριν από την περιόδεia του LEACE μιλούσαν την Βλάχικη γλώσσα και σε άλλα χωριά, όπως Δολιανή, Λισκοβέτσι, Νεγάδες, Φραγγάδες, Τσεπέλοβο Σκαμνέλι. Αλλά προσθέτει ότι οι ονομασίες των χωριών Σόποτσελ (υδροτόπος SOBOTU ίσον βρύση), Μπάγια (θερμός) και των θέσεων Βάλας ντι Μωάρε (κοιλιά των μύλων) δηλώνουν ότι και εκεί ζούσαν κάποτε Βλάχοι.

Ο Κ. Κρυστάλλης επισημαίνει ότι δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση των Βλάχων που κατοικούν στα χωριά και των νομάδων Αρβανιτόβλαχων ή Καραγκούνων, οι οποίοι το καλοκαίρι μόνο ανέρχονται από τα χιμαδιά της Ηπείρου στα οροπέδια του Ζαγορίου με τα ζώα τους. Επίσης λέγει ότι εκτός των Βλάχων και Σλάβοι, αλλά ελάχιστοι εγκαταστάθηκαν στα βουνά του Ζαγορίου, όπως μαρτυρούν πολλά ονόματα Σλάβικα.

Ο Αραβαντινός αναφέρει ότι τα Βλαχοχώρια του Ζαγο-

ρίου, κατοικήθηκαν από την Α' εκατονταετηρίδα της Τουρκοκρατίας και υποθέτει από την ονομασία τους που αντιστοιχεί με τα τοπικά ονόματα πόλεων και κωμοπόλεων της Άνω και Κάτω Βλαχίας, ότι εκτίσθηκαν από Βλάχους αιχμαλωτισμένους από τους χιρρού στις κατά καιρούς επιδρομές και μάχες του Οθωμανικού στρατού κατά της Βλαχίας, οι οποίοι απελευθερώθηκαν μετά την μεταγωγή τους στην Ήπειρο εγκαταστάθηκαν σε μέρη ακατοίκητα και προς ανάμνηση, έδιδαν στην νέα κατοικία το όνομα της πατρίδος των.

Ο Χάμερ στην Ιστορία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας αναφέρει ότι πολλοί των κατοίκων της Βλαχίας, κατά την επιδρομή των Τούρκων μη δύναμνοι να υποστούν τα φοβερά βασανιστήρια των κατακτητών αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα των και φέρνοντας μαζί τους τις οικογένειες, θεούς, ποιμνία και όλη την κινητή περιουσία των να καταφύγουν διαμέσου των βουνών στην Πίνδο όπου ήταν εγκατεστημένοι πριν χρόνια ομόγλωσσοί τους.

(Συνεχίζεται)

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ... Δύο κυρίες προσέφεραν στην εκκλησία Ζωοδόχου Πηγής 35.000 δραχ. για την κατασκευή ΕΕ σπασιδιού.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

γυροδούσε σε ανέφελους ουρανούς σ' έπαιρνε μαζί του κι ακολουθούσε άδεια το βαθύ στοχασμό του καθώς ο λόγος του κυλούσε αβίαστα και αργά σαν ήρεμο ρυάκι, χωρίς περίτεχνα σχήματα, με νύημα ελαφρό, σαν της τάβλας το ψωμί, καθώς λέει ο ίδιος.

Σπάνια θα μιλούσε για τον εαυτό του και το έργο του. Άνοιγε μονάχα την καρδιά του σαν έδωκε στο φίλο ψυχή α-δελφική, να ξεχυθεί ο πόνος του και βούρκωναν τα μάτια του με ανακούφιση.

Ήταν ένας απλός και πρoός άνθρωπος, συνεσταλμένος και χωρίς πονηριές, με κατασταλαγμένες ιδέες. Κάτω όμως από το συνεσταλμένο αέθρο και αγαθό πλάσμα κρυβόταν ένα αλύγιστο και ελεύθερο πνεύμα, μια ανεταλάντη πίστη στις αρχές για ένα αγώνα δίκαιο και τίμιο, για μια κοινωνία χωρίς αντιθέσεις.

Είναι ο ποιητής που συγκλονίζεται από τις εθνικές περιπέτειες, πονάει για το μαρτύριο του λαού μας στα χρόνια της κατοχής και οργισμένος με αγανάκτηση θα θανμάσει τον τυραννισμένο λαό για την:

Πίστη του την ενεργή, την ακατάβλητη, που ούτε βουρ-
(δουλίες,

ούτε οι βριστιές, χαφιέδων άτιμων τα σάλια,
δεν ελυγίσαν τις αντρίκειες σας βουλές,
καθώς ούτε κ' η μέγγινη ούτε κ' η τανάλια.

(Συνεχίζεται)

Ίστορικά σημειώματα

Τού Μάνθου
Κ. Οικονόμου

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Τα χωριά αυτού
Αριθ. 5 ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ

•) ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ από το προηγούμενο
1898

ΕΙΣΒΟΛΗ ΛΗΣΤΩΝ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ Γ. ΜΗΛΙΟΥ

«Φωνή της Ηπείρου» 25 Σεπτεμβρίου:

«Έτέρα συμμορία αφού είχε εμφανισθή εις διάφορα χωριά διήλθε προχθές εκ Δολιανών, όπου επρομηθευθή άρτον και την εσέραν μετέβη εις το χωρίον Άνω Ραβένια του Ζαγορίου και πολιορκήσασα την οικίαν ενός εκ των ευπόρων προκρίτων εισήλθεν εις αυτήν. Ευτυχώς ο ζητούμενος κύριος της οικίας είχε μεταβή εις Ιωάννινα, όπως εγγράφη τον υιόν του εις το γυμνάσιον. Οι ληστές αποτυγχόντες τοιουτοτρόπως συνέλαβον τας δύο εν τη οικία ευρεθείσας γράϊας, τας εθασάνισαν άνω ως υποδείξωσι πού υπήρχον χρήματα και, αφού ελεηλάτησαν την οικίαν απήλθον χωρίς να εννοηθώσι παρ' ουδενός εκ των αποσπασματάρχων των προσωρισμένων διά την καταδίωξιν της ληστείας, διότι οι αποσπασματάρχαι καταγινόμενοι να τραγοπύνουν εις τα χωρία, να ζητώσι ως καταλήματα τας οικίας τας καλλιτέρας, να συλλαμβάνουν και να κακοποιούν τους κατοίκους, τους ποιμένας και τους δραγάτας. Δεν είχαν καιρόν να σκεφθώσι περί της πραγματικής καταδίωξεως των ληστών».

«Φωνή της Ηπείρου» 2 Οκτωβρίου:

«Την Τρίτην 15ην περί την μίαν ώραν της νυκτός λησταί αγνώστοι αριθμού εισήλθον εις τα Άνω Ραβένια, όπου διά της βίας θραύσαντες την θύραν της οικίας του ευπόρου Γεωργίου Μίλιου, όστις ευτυχώς ήτο απών εις Ιωάννινα μετά της συζύγου του και του υιού του, ηρξάθησαν να κακοποιήσονται γράϊα τινα ευρεθείσαν εκεί και να αφαιρεθώσιν ό,τι πολύτιμα είχαν η οικία, περί τας 100 λίρας περίπου....

Περί των 3 ώρων της νυκτός τουριστί της 15 Σεπτεμβρίου ενώ οι κάτοικοι των Άνω Ραβενίων ητοιμάζοντο να κοιμηθώσιν ήκουσαν φωνάς γυναικείας εις την οικίαν και προσεπάθουν να εισέλθουν. Έσχισαν τας θύρας διά μπαλτάδων και εισήλθον εν αυτή άνευ άλλης ενοχλήσεως ή αντιστάσεως. Οι κάτοικοι ενοηθέντες πλέον ό,τι λησταί είχαν εισέλθει εις το χωρίον επιρροβόλουν εκ των παραθύρων. Τότε οι λησταί εφρόναξαν προς αυτούς να μη ταραχθώσι και τους ηπειλίσαν εν εναντία περιπτώσει να καύσωσιν ολόκληρον το χωρίον. Άλλως τε και πώς ήτο δυνατόν οι άοπλοι χωρικοί να αντεπεξέλθωσι κατά των ληστών. Τα μόνα όπλα τα οποία έχουν είναι τα εμπροσθογεμιά κυνηγετικά με τα οποία ως γνωστόν, δεν είναι δυνατόν, ουδείς να φαντασθή ότι είναι εύκολον να παραταχθή κατά ληστών απλισμένων με οπισθογεμιά. Ευτυχώς ο Μήλιος μετά τον υιόν του και της συζύγου του είχαν μεταβή εις Ιωάννινα, ευρίσκοντο δε εις την οικίαν μόνον οι υπηρέται· τούτους συνέλαβον οι λησταί και τους εθασάνισαν πολύ, όπως φανερώσωσι πού ευρίσκετο ο οικοδεσπότης μετά της συζύγου και του υιού των. Οι λησταί έμειναν εις την οικίαν επί τέσσαρας ολοκληρούς ώρας ήτοι από της 3ης μέχρι της εβδόμης· έσχισαν όλα τα δουλάρια και επήραν ό,τι εύρον· η μητη του Μήλιου και μία θεία του εκρύβησαν εις εν υπόγειον όθεν τας εξήγαγον την πρωίαν λιποθύμους. Ο λησταί ήσαν 15 - 20 εν όλω και είχαν καταλάβει όλας τας οδούς. Λέγεται ότι δεν είναι δυνατόν να διατελούν εν αγνοία της ληστείας ταύτης οι εις Βοϊδοματί βέηδες... Είναι δε γνωστόν ότι ούτοι πάντοτε υποθά-

πουν ληστές και φυγοποίνους και καλόν είναι η διοίκησης Ιωαννίνων να θέση την χείρα επ' αυτών και να διαλύση αυτόν τον ληστρικών συνουικισμόν»...

1899

«Φωνή της Ηπείρου» 27 Αυγούστου:

ΑΡΠΑΓΗ ΠΡΟΒΑΤΩΝ

«Την Κυριακήν 8 Αυγούστου 150 πρόβατα ηρπάγησαν υπό ζωοκλοπετών από τα Ραβένια (αλλά ποια;), αλλά παρηγοούθησε αυτούς ο βοσκός, όστις κατώρθωσε να αποσπάση παρ' α των κακοποιών τα πρόβατά του, τον έθραυσαν όμως διά τυφεισμού τον δραχλίονα».

1903

ΙΕΡΟΣΥΛΙΑ

«Φωνή της Ηπείρου» 26 Δεκεμβρίου:

«Το παρελθόν δεκαπενθήμερον υπήρξε γόνιμον εις πόλιν εξών τρεις εγένοντο εν τοις ναοίς των χωρίων Απάνω Ραβενίων.... αφαιρεθέντων πάντων των εν αυτοίς κειμένων κειμηλίων. Συνελήφθησαν ως υπαίτιτοι διά την ιεροσυλίαν τήν αδιγγοάνοι τινες εξ Άνω Σουδενών. Μέχρι της ώρας ουδεν απεδείχθη επιβαρύνον αυτούς. Οι πραγματικοί κληροκλέπται διατελούν άγνωστοι».

1905

ΚΛΟΠΗ ΠΡΟΒΑΤΩΝ

«Φωνή της Ηπείρου» 17 Νοεμβρίου:

«Εις Άνω Ραβένια Αρβανιτόδραχοι έκλεψαν από το ποιμνιοστάσιον του Κολοσκάνη 95 πρόβατα, εκ των οποίων τα 25 ευρέθησαν παρ' το Μετοπιέ του Παγωνίου. Υποτίθεται ότι οι κακούργοι ήσαν κάτοικοι του ιδίου χωρίου».

1906

ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ Γ. ΜΗΛΙΟΥ

Ταύτην αναγράφουν οι εφημερίδες «Φωνή της Ηπείρου» 20 Ιουλίου - 1 Σεπτεμβρίου και 8 ιδίου «Ο Πύρρος» 20 Ιουνίου και 7 Σεπτεμβρίου.

«Φωνή της Ηπείρου» 20 Ιουλίου - από 15 Ιουλίου:

«Μόλις έγινε η απόλυσις.... ανηγγέλθη ότι περί τους 10 λησταί οπλοφορούντες συνέλαβον ολίγον έξωθεν των Άνω Ραβενίων τον εκ της κομοπόλεως ταύτης ευπόρον Γεωργίον Μήλιον και ετρόπησαν προς δυνά της Λαδδάνης. Πιστεύεται ότι οι λησταί ούτοι κατάγονται από τα μέρη εκείνα· διά την ληστείαν ταύτην συνελήφθησαν περί τους 40 βλάχοι από Μετζιδιέ και ήχθησαν εις Βοστίνα προς ενεργείαν ανακρίσεως, επίσης και πολλοί άλλοι ύποπτοι εκ των περίξ χωρίων».

«Ο Πύρρος» 20 Ιουλίου:

«Άλλη συμμορία εις τα Άνω Ραβένια συνέλαβε και κρατεί τον ομογενή Μήλιον παρ' της οικογενείας του οποίον ζητεί λύτρα χιλίας λίρας διά να τον ελευθερώσουν».

«Φωνή της Ηπείρου» 1 Σεπτεμβρίου:

«Περί του εξ Άνω Ραβενίων προ μηνός αιχμαλωτισθέντος Μήλιου ουδέν εισέτι είναι γνωστόν, διότι η διοίκησης έταξε φρουράν περίξ της οικίας του αιχμαλωτισθέντος όπως μη οι οικείοι αυτού δυνηθώσι να συννενοηθώσι μετά των ληστών, στρατιωτικά δε αποσπάσματα πανταχού προς ανακάλυψιν των ληστών. Ταύτη η στιγμή ανηγγέλθη ότι ο εκ Ραβενίων Μήλιος ευρέθη εν Λεσκοβιτίω ελεύθερος φυγών μεθ' ενός οδομανού εκ της συμμορίας».

«Ο Πύρρος» 7 Σεπτεμβρίου - Ιωάννινα 30 Αυγούστου:

«Ο αιχμαλωτισθείς εκ Ραβενίων ομογενής ιατρός διέφυγεν από των χειρών των ληστών κατά τον εξής τρόπον. Οι λησταί, οίτινες φαίνεται ότι ήσαν Σερβοβούλγαροι, διότι συννενοούντο εις Σερβικήν γλώσσαν απεφάσισαν να φονεύσωσι τον αιχμαλώτον άμα τη καταβολή των λύτρων, προσέτι δε και την αλβανόν, όστις ήτο μέλος της συμμορίας και ούτω σφετερισθέν-

σι το μερίδιό του. Την επί τούτου συζήτησιν διεξαχθείσαν σερβιστί παρηκολούθησε ο αιχμάλωτος, όστις εγνώριζε την σεδικήν, την στιγμήν δε καθ' ην είχε ανατεθή εις τον ανωτέρω Αλβανόν η φύλαξις του αιχμαλώτου, ούτος κατέστησε γνωστόν εις τον Αλβανόν τα σχέδια των συμμοριτών του και τον προέτρεψε να φύγωσι μετ' αυτού αναλαμβάνοντος να επιτύχη την από μέρους των τουρκικών αρχών, παρ' ας εξήσκει αρχετήν επερώτην, αμνηστειάν. Εις ταύτα δε πεισθείς ο Αλβανός εφυγάδευσε τον αιχμάλωτον ον μετά τινας στιγμάς παρηκολούθησε και ούτω διεσώθησαν αμφότεροι από βέβαιον θάνατον.

«Φωνή της Ηπείρου» 8 Σεπτεμβρίου - τη 29 Αυγούστου:

«Η αιχμαλωσία του Μήλιου — πώς ηλευθερώθη - Ποίοι οι λησταί—

«Μετά μεγίστης μου χαράς σπεύδω όπως αναγγείλω υμίν την υπό τας καλλιτέρας συνθήκας γενομένην απελευθέρωσιν από των ληστών του εξ Άνω Ραβενίων Γ' Μήλιου. Παραλαβήσας τινα εκ των ληστών της αυτής συμμορίας Μεχμέτ ονόματι τον μόνον, ως ομολογείται, οθωμανόν εν όλη τη συμμορία και υποσχεθείς αυτόν ευτελές χρηματικόν ποσόν κατώρθωσε να εκάρχη των ληστρικών χειρών από των δυνάων της Κολωνίας ομού μετά τον ρηθέντος Μεχμέτ καθ' ον χρόνον ούτος ετύγχανε σκοπός και οι λοιποί λησταί ενησχολούντο εις την συλλογήν έξωλον διά ψήσιμον προβάτων, τα οποία προσφάτως είχαν προμηθευθή. Μετά τούτου δε κατώρθωσε μόλις μετά δύο ημέρας από της φυγής του και πλείστας όσας περιπετείας και στερήσεις να φθάση εις Λεσκοβίον και παρουσιάσθη εις τον Καμακάμην Καδρή βέην, όστις καθυποχρέωσε αυτόν διά της λίαν περιποιητικής και ευγενούς εν τη περιστάσει ταύτη στάσεως του παρασχών πάσας τας εις άνθρωπον εν ελεεινή καταστάσει διατελούντα ένεκα της πνηγνονταήμερου αιχμαλωσίας προσηκούσας πριθάψεις και ευκολίας. Άμα δε της εκεί εμφανίσεως του Μήλιου εγένετο γνωστόν υπό τον Καμακάμη τω ημτέρω διοικητή εξοχ. Σεϊφουλλάχ Πασά, όστις και διέταξεν ίνα εν συνοδεία χωροφυλάκων αποστείλωσιν αυτόν εν ταύθα ίνα υποστή τας δεούσας ανακρίσεις ομού μετά του συναποδράσαντος ληστού. Προχθές δε τη 27 αφίκετο ενταύθα μετά του ταχυδρομείου και υπό αρκετήν κουστωδιάν ο κ. Μήλιος μετά του ληστού και ευρίσκεται εις ανακρίσεις. Η υφ' ης ηχμαλωτισθή ληστρική συμμορία συνέκειτο εξ 8 μελών απάντων χριστιανών, εκτός του Μεχμέτ, καταγομένων άλλων εκ των παρ' τα Δολιανά και Πογδόριαν χωριών, άλλων εκ Τσαμουριάς, Λεσκοβιτίου και άλλων αλλαχθεν καθ' α υπό του ιδίου και παρ' του Μεχμέτ εγένετο γνωστόν. Ο Μεχμέτ κατάγεται εκ Τεπελενίου και προ τριών μηνών διετέλλε αεροφυλάξ εις τα της Κονίτης χωρία. Εξ όλων δε μόνον ένα βλάχον ηδυνήθη να αναγορεύσει ονομαζόμενον Κώσταν Μπερδάσην και κρυπτόμενον υπό το ψευδώνυμον Μανώλης. Ούτος εχομήτισε μετά του πατρός του (όλων νυν φυγοδίκων) ποιμήν εις το 1/4 της ώρας από Ραβένια απέχον χωρίον Μεσοβούνι και πολλάκις έτυχε της ευεργεσίας του Μήλιου. Ανεκάρθεν δε κατεδείχθη η εστιγματισμένη διαγωγή του. Μεταξύ των ληστών ήτο και εις τελειόφοιτος του γυμνασίου υπό το ψευδώνυμον Καταρραχιάς εκ Τσαμουριάς καταγόμενος διαμένων δε προσωρινώς εν Πάτραις μετά της οικογενείας του.

Διά τον κ. Μήλιον το κατώρθωμα της φυγής του είναι εύτυχμα εκ των πρώτων καθότι μετά δύο ημέρας από της απελευθερώσεώς του ήτοι την 26 τρέχοντος έμελλε να μετοπηθή εις υποδειχθέν μέρος τοις λησταίς το στοργγυλόν ποσόν των 1000 λιρών εις ο μόλις μετά βίας κατωρθώθη να συγκατατεθώσιν οι αιμοχαρείς κατά τας λαβούσας χώραν μεταξύ αυτών και της οικογενείας του διαπραγματεύσεις. Κατ' αρχάς ήτοι ευθύς μετά την σύλληψιν του κ. Μήλιου οι λησταί ετρόπησαν προς το μέρος της Τσαμουριάς και δη περί τα χωρία Μπαμπούρι, Τσαμαντά κ.λπ. όπου και διέμεναν τας πρώτας ημέρας δηλαδή από της 8 Ιουλίου μέχρι 6 Αυγούστου όποτε μη δυνηθέν-

τες να εξεύρωσι μέρος συνεννοήσεως προς την οικογένειαν του αιχμαλώτου άτε διαρκώς φρορούνται τα Ραβένια διά αυτοκρατορικού στρατού εκ 10 - 15 υπό ένα Μουλιαζήμην εξεάνησαν προς άλλα μέρη και μη δυνηθέντες και εκείθεν ετρόπησαν προς τα μέρη Κονίτης και Κολωνίας οπόθεν και ήρχισαν αι περί λύτρων διαπραγματεύσεις αίτινες όμως εγένοντο ατυχείς ένεκα της μη συστηματικότητος της συμμορίας. Ευτυχώς όμως ανεικόπη το επάρατον έργον των και άρδην ανετρόπησαν τα κακούργα σχέδιά των. Ίδωμεν τι αι ανακρίσεις του Μεχμέτ ή απαλλάξωσι και αν θα δοθή αυτό αμνηστειά, ήτις και δικαίως τω ανήκει και την οποίαν και ο κ. Μήλιος θα απαιτήση. Η αιχμαλωσία του κ. Μήλιου διήρκεσε από της 3 Ιουλίου μέχρι 24 Αυγούστου ήτοι επί πενήτηνonta σχεδόν ημέρας. Αι περιπέτειά του και κακουχία είναι πολλαί και εις αυτάς αντοχή του δύναται να θεωρηθή ως θαύμα».

1907

ΔΙΑΒΑΣΙΣ ΛΗΣΤΩΝ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

«Φωνή της Ηπείρου» 5, 6 Απριλίου:

«Και πάλι η επάρατος ληστεία. Και πάλιν απαίσιος δαίμων, ο ερημών την τάλαιναν Ήπειρον και αναγκάζων εις εκπαιρισμόν τους κατοίκους αυτής... Την παρελθούσαν Κυριακήν 18 ιστομένου... Την επομένην ημέραν η αυτή συμμορία η ελλοχεύουσα παρ' την αμαξητήν οδόν πλησίον των χωριών Άνω Ραβένια και Μεσοβουνίου εις θέσιν Ρούδεσι, επετέθη κατά τινος Αλβανού Κιαμήλ βέη εκ Κολωνίας διαβαίνοντος εκείθεν μετά του αδελφού του. Τούτον θελήσαντα να αντισταθή εφόνευσαν οικτρώς και κατόπιν ελήστευσαν, αφαιρέσαντες απ' αυτού 30 εικοσόφραγκα. Φεύγοντες δε οι λησταί εκείθεν διήλθον εις απόστασιν λεπτών τινων έξω των Ραβενίων, όπου κατά τύχην ευρίσκοντο 5 ζαπτιέδες εκεί ελθόντες προς ανακρίσεις διά το των ληστών επίσης ζήτημα. Ειδοποιηθέντες οι ζαπτιέδες περί της μονονουχί διά μέσου του χωρίου διαβάσεως των ληστών, ετέθησαν κατά πόδας των και προφθάσαντες αυτούς κατά τον μίαν ώραν των Ραβενίων απέχοντα ποταμόν Γορμόν εν ω είχαν τραπή την προς την Βήσσανην άγουσαν συνεπλάκησαν μετ' αυτών, αλλ' άνευ πρακτικού νινος αποτελέσματος δυστυχώς. Ως βεβαιούται παρ' ανθρώπων συναντηθέντων προς τους ληστές και γνωρίζοντων αυτούς, εις των ληστών ονόματι Αθαν. Μουκοβίνας κατάγεται εκ Μεσοβουνίου από ετών φυγοδίκιος έτερος δε είναι νεαρός βλάχος υιός Φώτου Μπασιού υιός, όστις κατάγεται από Μετζιδιέ αλλ' ανετρόφη εις τα σερβικά χωρία και άλλο, από τα περίξ».

Ο διάσημος Μουκοβίνας είναι εις εκ των ληστευάντων κατά τον περυσιόν Οκτώβριον τον εκ Δελφινάριον ιατρός Λάμπρον. Μετά την ληστείαν εκείνην μεταβάς εις Κέρκυραν συνελήφθη και ειδικάστη, αλ' ηθώσθη καταθέσαντος του ληστευθέντος ιατρού επί τούτω προσελθόντος εις Κέρκυραν, ελαφρυντικώς διά να κάψη και άλλων καρδιές. Τεθέντων εις κήνην των ληστών από τώρα φαντάσθητε ποία ληστοπλημυρία προμηγύεται κατά το προσεχές έτος...

ΚΛΟΠΗ ΓΙΔΙΩΝ

«Φωνή της Ηπείρου» 30 Νοεμβρίου 1907:

«Εις τα Άνω Ραβένια εκλάπησαν γίδια».

1908

ΦΟΝΟΣ ΥΠΟ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΤΟΥ Δ. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

«Φωνή της Ηπείρου» 27 Ιουνίου 1908:

«Νέος εύελπις Ηπειρώτης πατήρ τέκνων και προστάτης οικογενείας έπεσε θύμα θηριοδικίας και αγριότητος των δολοφόνων Βουλγάρων από ετών εγκατεστημένος ως ξενόδοχος εν Μακεδονία εις το χωρίον των Σκοπίων Κόνιαρ ο εξ Άνω Ραβενίων του Ζαγορίου της Ηπείρου καταγόμενος Δημήτριος Πρωτόπαπας. Ήτο αδύνατον ένεκα της εν τη εργασία του φι-

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

λοπονίας και ευδοκίμησός του και δι' ένεκα της εμμονής του εις τα πάτρια και μη της υπακοής εις τα αρπακτικά κελεύσματα και τας φορολογικάς διαθέσεις του κομιτάτου ήτο αδύνατον λέγει να μη καταστή κάρφος εις τους οφθαλμούς των κακούργων και να μη επισύρη το μίσος και την έχθραν των απιστών δολοφόνων, οίτινες και εξεδήλωσαν ταύτα υπό την ειδικήθεστέραν αυτών μορφή. Ωσαύτως επωφελούμενοι απουσίας του νεωτέρου αδελφού του δολοφονηθέντος επετέθησαν την νύκτα της δευτέρας ισταμένου κατά τον δυστυχούς Δ. Πρωτόπαπα μόνου και αόπλου εν τω ξενοδοχείω του εν ω εκοιμάτο ανύποπτος και εφόνευσαν αυτόν. Ούτω δε τα κακούργα και βδελυρά αυτών ένστικτα εξετρώφισαν και πάλιν εις το αδών αίμα ενός ομογενούς νέου Ηπειρώτου συμμερισθέντος την τύχην πάσων άλλων αλυτρώτων αδελφών του πεσόντων και πιπτόντων υπό την δολοφονικήν μάχαιραν των καννιβάλων τούτων της εσχάτης αμιώτητος και θρασυδειλίας».

1912-1913

Χαρ. Τσολάκη: «Τα Άνω Ραβένια» Η Ελλάς από της 9ης Σεπτεμβρίου 1912 συμμαχήσασα μετά των Σέρβων και Βουλγάρων εκήρυξε επίσημως τον πόλεμον κατά της Τουρκίας... Η Ελλάς ήνοιξε δύο μέτωπα κατά της Τουρκίας εν προς την Μακεδονίαν και έτερον προς την Ήπειρον... Κατά το ως άνω χρονικών διάστημα οι Σέρβοι πολεμούντες εις τα βόρεια σύνορα της Ελλάδος διέλυσαν την τουρκικήν στρατίαν την ευρισκομένην εις τον τομέα παρά τα Βιτόλια και επειδή η ανασύνταξις της τουρκικής στρατιάς ήτο αδύνατος, αυτή εισήλθε εις την Ελλάδα από Κορυτσάς και έφθασε διαλελυμένη εις τα ιδικά μέρη... Ο Τούρκος αρχηγός της εν λόγω στρατιάς Αλή Ριζά Πασάς εγκατέστησε το Στρατηγείον του εις τα Δολιανά διασκορπίσας τα διάφορα τουρκικά τάγματα εις τας πέριξ των Δολιανών κοινότητας... Πάντα τα ανωτέρω έλαβον χώραν κατά τα τέλη του μηνός Οκτωβρίου και αρχάς Νοεμβρίου 1912, οπότε εν τάγμα τουρκικού στρατού μεθ' όλων των κλιμακίων του εγκαθίσταται εις τα Άνω Ραβένια. Εγένετο σχετική επίταξις όχι μόνον του Σχολείου... το οποίον το μετέτρεψαν εις Νοσοκομείον προς νοσηλείαν των ασθενών στρατιωτών, αλλά και των άλλων οικημάτων εις τα οποία εγκατεστάθησαν αξιωματικοί και στρατιώται... Κατά τας πρωινάς ώρας της 21 Φεβρουαρίου παρατηρήθη μία πυρετώδης και εκνευριστική κίνησις εκ μέρους των Τούρκων αξιωματικών, οίτινες έδωσαν διαταγήν να συγκεντρωθούν πάντες οι εναπομείναντες στρατιώται εις το κεντρικόν σημείον της Κοινότητος και μετά την φόρτωσιν του εναπομείναντος υλικού κατευθύνθησαν διά της οδού προς τα Κάτω Ραβένια και εκειθεν ώδενσαν προς Αργυρόκαστρον... Δέον να σημειωθή ότι καθ' ον χρόνον το Σχολείον ήτο επιταγμένον, οι μαθηταί του τότε δημοτικού και ελληνικού σχολείου συνεκεντρώοντο υπό του διδακτικού προσωπικού εις τον Ιερών Ναόν Αγίου Νικολάου, ένθα είχαν μεταφερθή και τα απαραίτητα θρανία και οι μελανοπίνακες. Επίσης, δέον να αναφερθή, ότι ο επισιτισμός του εγκατασταθέντος τουρκικού τάγματος και ενός ουλαμού ιππικού εγένετο από την υποχρεωτικήν χορήγησιν απάντων των απαραίτητων τροφίμων εκ μέρους των κατοίκων, τη συνδρομή μιας επί τούτω ορισθείσης επιτροπής αξιωματικού της επιμελητείας, Όστις κατέβαλεν εις τους δικαιούχους την αξίαν των παραλαμβανομένων τροφίμων (κρεά εκ μέρους των συγχωριανών της συμμετοχής και του Τούρκου των, ωών, γαλάκτων, ορνίθων, αλεύρου, χόρτου και αγύρου διά τα υπ' αυτών συντηρούμενα κτήνη).

1940-1949

Κατά τον Τσολάκη: Μετά την κήρυξιν του ελληνικού πολέμου 28 Οκτωβρίου 1940 οι κάτοικοι των Άνω Ραβενίων ένεκα της συνεχούς προελάσεως των Ιταλών κατόπιν σχετικής διαταγής της VIII Μεραρχίας εγκατέλειψαν το χωριό των και κατέφυγον στα χωριά του Κεντρικού Ζαγορίου

ΑΝΕΚΔΟΤΟ

Δημοσιεύουμε ένα ανέκδοτο όπως μας τόγγαψε κάτοικος από το Καβαλάρι που δεν ήθελε να γραφτεί το όνομά του.

Τον παλιό καιρό που τα χωριά μας βρισκόνταν σε άνθησι οι προσεστοί κάθε χωριού προσελάμβανον φυλακτάδες (ντραγάτες, χουσιμουκιάρους) από τα χωριά του Σουλίου κυρίως. Οι περισσότεροι από αυτούς εξευγενίζοντο από την συναστροφή τους με τους Ζαγορίσιους και όταν γύριζαν στα χωριά τους, οι τρόποι τους έκαναν εντύπωση στους συγχωριανούς.

Κάποιος Γιώργος γύρισε στο χωριό του Τόκοσι, σήμερα Αχλαδιά. Ο παππούς του, παπάς, τον φώναξε και εκείνος τον απήντησε ορίστε. Ο παπάς ξαφνιάστηκε και είπε «Ε! μορφή Ζαγόρα του διαβόλου μου ξετρέλανε τον έγγονο». Αυτό επανέληφθη πολλές φορές προς μεγάλη λύπη του παπού. Μια μέρα όμως του απήντησε: Έε εε! Τότε ο παπάς αναστέναξε και τούπε «την ευχή μου νάχεις και μαχαίρα» απ' το σελάχ να μην σου λείπει.

Μερικοί από τους δραγάτες όταν έφευγαν από τη δουλειά τους στο Ζαγόρι και γύριζαν στα χωριά τους, μάξεναν μια παρέα και με το ηλιοβασίλεμα ξαναβρίσκαν για το Ζαγόρι, έλεβαν ό,τι μπορούσαν και το άλλο πρωί ήταν στα χωριά τους.

και από εκεί στα Ιωάννινα. Μετά την αντιμετώπιση των ελληνικών δυνάμεων επανήλθον στο χωριό των όπου βρήκαν «επανερχόμενοι οι κάτοικοι εις το χωριόν εύρον πολλές ζημίας προξενηθείσας κατά πάσαν πιθανότητα από τα άτακτα σίγη των Αλβανών, άτίνα προέβησαν εις συστηματικήν λεηλασίαν απασών των οικιών, ιδία εις ρουχισμόν και αρπαγήν ζώων και δι' αι γολυροβάτων...».

Στην προσπάθεια του σμιποτάξ υπό της τότε πρώτης οργανώσεως εθνικής αντιστάσεως κατά της ιταλικής αστυνομίας, που επρόκειτο να μεταβή από την Κόνιτσα εις τα Ιωάννινα κατά την συμπλοκή (σε σημείον μεταξύ Δέματος και Γεροπλάτάνου) εφρονέυθησαν τρεις από το χωριό αυτό οι Σωκράτης Σαμαράς, Γεώργιος Χρ. Παπαζώης και Θρασύβουλος Απ. Παπαζώης.

Κατά το διάστημα της κατοχής εφρονέυθησαν και οι Μιχαήλ Πέτρου Γκερλέ, Βασίλ. Ρ. Βολογιάννης και Γεώργιος Η. Ρούντα.

Τον Ιούλιον 1943 κατήλθον μέσω Λεσχοβικίου οι Γερμανικά δυνάμεις και φρονέυθη ο Αλέξ. Κουφάλας.....

...«Συνεστήθη να μη δοθή η παραμικρότερα αφορμή εις το εγκατασταθέν έξω της Κοινότητος παρά τον Σιομάραν Γερμανικόν φυλάκιον προς φρουρήσιν της ευρισκομένης εκεί γειφύρας

Κατά τον Μάρτιον του 1943 εξετελέσθη υπό των ανταρτών ο υπηρετών εις Καλαμπάκαν ως γυναικισάρχης Θεοφάνης Κ. Τσολάκης.

Κατά τους χρόνους 1947 - 49 πολλοί εγκατέλειψαν το χωριό των και διεσπάρθησαν εις διάφορους πόλεις της Ελλάδος. Απήχθησαν στο παραπέτασμα πολλοί όμηροι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, εξετελέσθησαν οι Ελένη χήρα Δημ. Δασουλάδου, Αγτών. Μπαλαμπούτης, εκάησαν μερικά σπίτια και η παράγηση γιδοπορόδατα.

Έγραψε Χαρίλαος Τσολάκης» Άνω Ραβένια — Αθήναι 1969.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ. — Προσφοράς στην Παναγία.

Στη μνήμη της θείας τους Μανθούλας Φίλη ο κ. Γιώργος και η κ. Μάχη Γεωργίου πρόσφεραν είκοσι χιλιάδες δραχμές.

Επίσης είκοσι χιλιάδες δραχμές πρόσφερε και η κ. Γαλήνη Κουνδούδη στη μνήμη του πατέρα της Αποστόλου Γκοδινάρη.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Α. σπαραγγέλων τους ευχαριστεί θερμά.

★

ΤΡΙΣΤΕΝΟ. — Οφείλουμε να ευχαριστήσουμε τη δασκάλα κ. Σεδοστή Ράπη για τις πολλές βοήθειες που έκανε στην Κοινότητά μας και τις συνεχίζει. Το τελευταίο μεγάλο της έργο η πλακόστρωση του προφήτη Ηλία.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή και η ενορία θερμά την ευχαριστεί.

Γ. Κατσιώτης

ΔΩΡΕΕΣ

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ. — Η κ. Αικατερίνη Δήμου Τσιόμου πρόσφερε στη μνήμη του αγαπημένου της αυζήνου:

Για την επισκευή της εκκλησίας Αγίου Χαράλαμπος 20.000 δραχ.

Στην εκκλησία Αγίου Δημητρίου εκκρεμές ωρολόγιο 30.000 δραχ.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή την ευχαριστεί.

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ

(Από ρεπορτάζ της κ. Τίνας Πολίτη)

Στην Κεφαλονιά έχει διατεθεί έκταση 2.000 στρεμμάτων για οργανωμένο κυνήγι. Σ' αντίθεση με το Ζαγόρι, την οργάνωση έχουν αναλάβει ιδιώτες και υπάρχει η δυνατότητα, εκτός από το κυνήγι, η διάθεση στο εμπόριο, νωπών εγχώριων πουλιών (φασιανοί, περδικές, ορνίθια) που θα εκτρέφονται στην Κ.Π. και ο εμπλουτισμός του νησιού αφού 2 - 3 μήνες πριν την κυνηγετική περίοδο θα αφήνεται ελεύθερος ένας αριθμός πουλιών για να εμπλουτίζεται το νησί.

Ο κ. Νίκος Σκλαβούνος από τους συνεταίρους της Κ.Π., άνθρωπος με επιχειρηματικές δυνατότητες, λέει χαρακτηριστικά: «όταν ήλθα στην Κεφαλονιά και τους είπα τι θέλω να κάνω, είπαν «πάει ο Σκλαβούνος, έχασε τα μυαλά του στην Αμερική», εκείνος όμως τους απέδειξε ότι όχι μόνο δεν έχασε τα μυαλά του, αλλά έχει δημιουργήσει μια κερδοφόρο επιχείρηση που συνεχώς εμπλουτίζει, με ξενοδοχείο 540 κλιών, ώστε να λειτουργεί χειμώνα για τους κυνηγούς και το καλοκαίρι για τους παραθεριστάς, με σκυλιά που τα νοικιάζει ή τα πουλάει, και με ελικοδόρω για τους VIPS.

Η παραγωγή της Κ.Π. είναι 50.000 φασιανοί, 8.000 περδικές και 12.000 ορνίθια, με στόχο μέσα σε 5 χρόνια ο αριθμός τους να πενταπλασιαστεί.

Η όλη επένδυση ανήλθε στα 150.000.000 δραχμές, χωρίς το ξενοδοχείο και περιόμενον κρατική επιχορήγηση για την δημιουργία εργοστασίου γωπου και κατεψυγμένων κρέατος από την παραγωγή της Κ.Π. Για την διατροφή όλου αυτού του περτωτού πληθυσμού έχουν φτευντεί 400 στρέμματα με κριθάρι, καλαμπόκι, σιτάρι.

Για να γίνει αντιληπτό το ύψος της επένδυσης, θα αναφέρουμε ότι, για την Κυνηγετική Περιοχή Ζαγορίου είχαν προϋπολογιστεί τότε 500.000.000 δραχμές, δηλαδή με τη σημερινή τους αξία πέντε δισεκατομμύρια.

Για να κυνηγήσει κανείς, επειδή υπάρχει μεγάλη ζήτηση από ξένους και Έλληνες άλλων περιοχών πρέπει να γίνει μέλος. Κόστος 150.000 δραχμές το χρόνο στις οποίες συμπεριλαμβάνονται εκτός α-

Το κυνήγι

Στο Ζαγόρι φύλλο 130 Φ)ρης 1989 γράφηκε σχέδιο για το κυνήγι. Ο σχολιαστής διαμαρτύρεται γιατί η Νομαρχία αρνείται να εγκρίνει να κυνηγάνε στα χωριά του Ζαγορίου μόνο οι κάτοικοι των χωριών του Ζαγορίου.

Ο σχολιαστής για να αιτιολογήσει την απαγόρευση του κυνηγιού στο Ζαγόρι στους κυνηγούς των πόλεων γράφει ότι το Σαββατοκύριακο έρχονται μαζικά οι κυνηγοί των πόλεων για να ικανοποιηθούν το πάθος, τη χαρά του κυνηγιού.

Κατά τον σχολιαστή την χαρά του κυνηγιού πρέπει να την χαρίσουμε στους κυνηγούς των χωριών του Ζαγορίου, οι οποίοι δεν έχουν άλλη ψυχαγωγία, την οποία αν τους την στερήσουμε θα οδηγήσει στην ερήμωση του Ζαγορίου. Ο σχολιαστής συνιστά να μη γίνει το κατήρι των κυνηγών των πόλεων, οι οποίοι κυνηγάνε με όπλα ακριβείας. Ο σχολιαστής προτείνει να μην γίνει η προστασία των στολιδιών των δασών, τα οποία κινδυνεύουν να χαθούν αν συνεχισθεί η ομαδική εξόρυξη των κυνηγών των πόλεων.

Μια που γράφουμε για το κυνήγι αν ανατρέξουμε στην ιστορία. Οι πρώ-

πό τα 50 πουλιά που δικαιούται, δωρεάν ειδικευμένα σκυλιά, τυφέκια, ρούχα αν χρειαστεί, δωρεάν μεταφορά στα ξενοδοχεία ή στην πόλη και έχει το μέλος τη δυνατότητα να πάρει άλλους δύο συγκαταληγούς δωρεάν. Για όσους δεν είναι μέλη μπορούν να κυνηγήσουν αρκεί να κλείσουν ραντεβού, ώστε να μην υπάρχει συνωστισμός. Πρόβλημα δεν υπάρχει από Δευτέρα μέχρι Πέμπτη.

Στο εμπόριο οι φασιανοί πουλούνται από 1.200 - 1.500 ο ένας, οι περδικές 1.000 δραχ. και τα ορνίθια 500. Ήδη υπάρχει κατάσταση στην Αθήνα (οδός Σοφοκλέους) και ετοιμάζεται το της Θεσσαλονίκης.

Από πουλιά που αφήνουν ή φεύγουν και πάνε σε διάφορα σημεία του νησιού, όπου και πολλαπλασιάζονται, θα αυξηθεί ο αριθμός τους και η Κεφαλονιά σύντομα θα αποκτήσει ένα ακόμη τουριστικό ενδιαφέρον. Αρκεί να υποβρεθεί κάποια προστασία από τους αρμόδιους των Υπηρεσιών.

(Αφιερωμένο στον καθηγητή κ. Σαρηγιάννη και τα παλικάρια της εποχής που αγωνίστηκαν για την κατάργηση και ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

τοι άνθρωποι στη γη ζούσαν με τους έτοιμους καρπούς της γης. Όταν οι άνθρωποι φτιάσαν τα πρώτα εργαλεία άρχισαν να καλλιεργούν την γη και να σκοτώνουν τα άγρια ζώα για να φάνε το κρέας.

Έτσι αναπτύχθηκε το κυνήγι. Τότε οι άνθρωποι ήταν λίγοι και τα άγρια ζώα πολλά. Τώρα ο πληθυσμός της γης αυξήθηκε και τα θηράματα λιγόστεψαν πάρα πολύ. Αν συνεχισθεί το κυνήγι με τον σημερινό ρυθμό τα λίγα άγρια ζώα που απομέναν θα εξοντωθούν και θα διαταραχθεί η ισορροπία στη φύση.

Στην πρωτόγονη κοινωνία κοινηγούσαν για να φάνε το κρέας να τραφούν. Τώρα στην καταναλωτική κοινωνία κυνηγάνε για να ικανοποιηθούν το πάθος, για την ψυχαγωγία, όπως γράφει ο σχολιαστής.

Το πάθος να σκοτώνεις ένα ζώο που δεν μπορεί να αμυνθεί δεν θεωρείται παλικάριά και καλλιεργεί την αμμοχαρία, πολεμοχαρία. Όλα αυτά τα πολεμάει το κίνημα ειρήνης. Το πάθος του κυνηγιού για την ψυχαγωγία το πολεμάει οι οικολόγοι για να προστατευθεί το περιβάλλον, για να μη διαταραχθεί η ισορροπία στη φύση.

Επειδή ο σχολιαστής τονίζει ότι αν στερήσουμε στους Ζαγορίσιους την ψυχαγωγία του κυνηγιού θα ζημιάσει το ήδη ρημαγμένο Ζαγόρι, όσοι αγωνίζονται για την προστασία του περιβάλλοντος απαντάνε: Το Ζαγόρι, τα ορεινά χωριά δεν θα ζωντανέψουν με την ψυχαγωγία του κυνηγιού, αλλά με την εξάλειψη της διαφοράς μεταξύ πόλης και χωριού. Η εξάλειψη της μεγάλης διαφοράς μεταξύ πόλης και χωριού θα πραγματοποιηθεί όταν δημιουργηθούν καλύτερες συνθήκες ζωής στα χωριά, όταν αναπτυχθεί η οικονομία των, όταν το κάθε χωριό αποκτήσει το σπέρμα του πολιτισμού με το ράδιο, τηλεόραση, βιβλιοθήκη, τύπο, αθλήματα διαλέξεων και ψυχαγωγίας, όταν τα χωριά αποκτήσουν καλή κοινωνία, πραγματική ιατρική περίθαλψη με ιατρεία στην ύπαιθρο, όταν αποκτήσουν αγροτική ασφάλεια, όταν το Κράτος ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας στα χωριά και το σπουδαιότερο όταν τα χωριά αποκτήσουν νοικοκυρεμένη αυτοδιοίκηση, η οποία θα αγωνίζεται για τα προβλήματα του χωριού.

Ο σχολιαστής πιστεύει ότι το κυνήγι πρέπει να τεθεί υπό έλεγχο. Διέτυπωσε μόνον την άποψη ότι δεν είναι ορθή δικαιολογία ο ισχυρισμός ότι, επειδή παθάνον μερικοί Ζαγορίσιοι θα λαθροκυνηγούν να μην δημιουργηθούν τιμήματα για την προστασία των θηραμάτων. Επίσης,

2) Η σύνταξη, ποτέ δεν δημοσιεύσε εργασία «αυτών που χειρίζονται την πένα που να υποστηρίζουν το κυνήγι με αποτέλεσμα την εξόντωση των άγριων ζώων και κτηνών.

Επίσης,

Οι Ζαγορίσιοι δεν θα φύγουν από τα χωριά αν γίνουν εργοστάσια στα Πλάνανα, στην επαρχία. Αν γίνουν όλα αυτά και άλλα πολλά οι κάτοικοι των ορεινών χωριών της θρυλικής Πίνδου δεν θα εγκαταλείψουν το χωρικό ρομαντικό Ζαγόρι για να πάνε στις μολυσμένες από τα καυσαέρια πόλεις...

Όπως βλέπω, διαβάζω, στο Ζαγόρι οι κάτοικοι του Ζαγορίου και ιδιαίτερα όσοι χειρίζονται την πένα, αντί να αγωνιστούν για τα προβλήματα του Ζαγορίου κάνουν αγώνα για

να εξασφαλίσουν το προνόμιο του κυνηγιού.

Αν έτσι σκεφθούνε όλοι, η κάθε ομάδα, το κάθε χωριό, η πόλη, η επαρχία, ποιος θα ενδιαφερθεί για τα κοινά γενικά προβλήματα;

Η Κυνηγετική Ομοσπονδία διακηρύττει ότι στην Ελλάδα οι κυνηγοί είναι 350.000 και ότι από τις άδειες κυνηγιού, από το εμπόριο των κυνηγετικών ειδών το Κράτος εισπράττει πολλά έσοδα. Με τα λόγια αυτά προσπαθεί να μας πείσει ότι το κυνήγι είναι προσοδοφόρο, παραγωγίζοντας την μεγάλη ζημία που προξενεί το κυνήγι αν συνεχισθεί με τον σημερινό ρυθμό, με αποτέλεσμα να λιγοστεύουν όχι μόνο οι λαγοί και άλλα ζώα αλλά και τα πουλιά.

Στην κατηγορία αυτή οι κυνηγετικές οργανώσεις απαντάνε ότι οι λαγοί και τα πουλιά εξοντώνονται από τα φυτοφάρμακα. Τα λόγια αυτά προκαλούν τον γέλωτα σε εκείνους που ξέρουν και βλέπουν ότι στα περισσότερα χωριά του Ζαγορίου δεν υπάρχει αγροτική οικονομία, ότι οι κάτοικοι σταμάτησαν να καλλιεργούν ακόμη και τους κήπους δίπλα από το σπίτι.

Οι Κυνηγετικές οργανώσεις ισχυρίζονται ότι δεν θα εξοντωθούν τα θηράματα γιατί καλά λειτουργούν τα εκτροφεία της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας.

Δεν γνωρίζω αν στο Ζαγόρι υπάρχουν εκτροφεία. Εκείνο που ξέρω, βλέπω, είναι ότι στα χωριά μας δεν μεταφέρανε ζώα ή πουλιά από τα εκτροφεία.

Ν. ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ

1) Ο σχολιαστής σημειώνει ότι ο Ν. Δ. δεν διάβασε με προσοχή το σχέδιο. Πουθενά δεν υποστήριξε να κυνηγούν στο Ζαγόρι μόνο οι κάτοικοι των χωριών.

Ο σχολιαστής πιστεύει ότι το κυνήγι πρέπει να τεθεί υπό έλεγχο. Διέτυπωσε μόνον την άποψη ότι δεν είναι ορθή δικαιολογία ο ισχυρισμός ότι, επειδή παθάνον μερικοί Ζαγορίσιοι θα λαθροκυνηγούν να μην δημιουργηθούν τιμήματα για την προστασία των θηραμάτων. Επίσης,

2) Η σύνταξη, ποτέ δεν δημοσιεύσε εργασία «αυτών που χειρίζονται την πένα που να υποστηρίζουν το κυνήγι με αποτέλεσμα την εξόντωση των άγριων ζώων και κτηνών.

Επίσης,

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΚΑΠΕΣΣΟΒΟ. — Λιοθανόμαστε ιδιαίτερη ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους τους συγγραφείς, τους συγχωριανούς, τους φίλους Τραπεζοβάτες κι όλους τους κοντοχωριανούς, που συμμετείχαν στο βαρύ πένθος μας για το θάνατο του αγαπημένου αυζήνου και πατέρα μας Δημητρίου Νουσιόδη, και συνόδευσαν την εκφορά του. Η χήρα του Παρσσκεύη και τα παιδιά του, Σοφία, Αγγελική και Γεώργιος Δράβαλος και Γεωργία και Απόστολος Λαμπρόκης.

κός μιλούσε για τους πολιτιστικούς δεσμούς της Ρώμης και της Ελλάδας κατά την αρχαία εποχή, για να φτάσει ως τις μέρες μας, διαβεβαιώνοντας για τις καλές προθέσεις της Ιταλίας απέναντι στη χώρα μας παρά τον πόλεμο που μεσολάβησε. Τις ίδιες καλές προθέσεις ζητούσε και από τους Έλληνες: αυτό θα επιβεβαιωνόταν με την παράδοση όλων των όπλων, πολεμικών και κυνηγετικών, που είχαν στην κατοχή τους οι κάτοικοι. Για να δείξει την καλή του πρόθεση ο Ιταλός, είπε πως δεν ήταν ανάγκη να φανερωθούν οι κάτοχοι των όπλων. Οι Ιταλοί δεν θα κρατούσαν ονόματα, κι αυτό θα διασφάλιζε από τυχόν καταδιώξεις στο μέλλον, κίνδυνος που πραγματικά υπήρχε. Τα όπλα μπορούσα να τα ρίξουν οι κάτοχοί τους τη νύχτα στους νάρθηκες των δυο εκκλησιών, χωρίς άλλες συνέπειες. Αν όμως διαπιστωνόταν, κατέληξε, από μεταγενέστερες έρευνες πως οι κάτοχοι όπλων δεν είχαν συμμορφωθεί με τις εντολές, θα περνούσαν από στρατοδικείο.

Όλα αυτά μεταφράστηκαν από το ρουμανόβλαχο, με τρόπο που τρομοκράτησε τους περισσότερους. Η απειλή ήταν άμεση και προερχόταν όχι από τους Ιταλούς, αλλά από τον ίδιο και τους ομοειδέτες του, τους ντυμένους με ιταλικές στολές. Δεν ήταν απίθανο να είχαν καταδώσει κι όλες στους Ιταλούς, Έλληνες που είχαν όπλα και δεν τα παρέδωσαν, με συνέπεια να θρεθούν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ιταλία.

Όπλα υπήρχαν στο χωριό. Ήταν πρώτα τα όπλα πολλών στρατιωτών που τάφεραν μαζί τους. Ήταν ακόμα αρκετά κυνηγετικά. Τα περισσότερα όμως από τα πολεμικά είχαν συγκεντρωθεί από τα χωράφια και τα χαντάκια του «Βαρκού». Εκεί τα είχαν πετάξει, κατά την υποχώρηση, μονάδες που διάβαιναν για τα Γιάννινα ή διαλύονταν στο δρόμο, όταν μαθεύτηκε πως ο στρατός παραδόθηκε στους Γερμανούς και ο πόλεμος τελείωσε.

Οι Ιταλοί είχαν μάθει για τα όπλα από τους πράκτορές τους και τα ζητούσαν με επιμονή. Η συγκέντρωση στην αυλή του Βελογιάννη, με τις κάγκες των Ιταλών φρουρών στραμμένες πάνω μας, κράτησε μια ώρα περίπου. Δεν δώσαμε καμιά υπόσχεση, αφήσαμε όμως να φανεί ότι θα συμμορφωνόμαστε με τις διαταγές. Μας ελευθέρωσαν, κατέβηκαν κι αυτοί μαζί μας στα καφενεία, κάθησαν στα τραπέζια και παρακολουθούσαν τα παιχνίδια με το τάβλι ή την τράπουλα. Μερικοί δεν ξέχασαν την προσφιλή τους μέθοδο και ρήμαξαν μερικά κοτέτσια αποκομίζοντας πλούσια λεία. Τους «μεγάλους», τους αξιωματικούς, τους περιποιήθηκαν οι αρχές του χωριού στο κεντρικό μπακάλικο μ' ό,τι κονσέρβες υπήρχαν, σαρδέλλες προπαντός, κι ό,τι μαγειρεμένο μπόρεσαν να συγκεντρώσουν από τα σπίτια. Έβαραν, ήσαν και μετά το μεσημέρι έβγαζαν. Ένα αίσθημα ανοκούφισης σκορπίστηκε παντού, μαζί του όμως αναδενόταν κι η ανησυχία, κυρίως στις καρδιές εκείνων που είχαν όπλα και δεν ήξεραν τι να τα κάνουν. Φοβούνταν την προδοσία, τις κινήσεις των ρουμάνων Κουτσόβλαχων πλεύριζαν ορισμένους και κονδένιζαν μαζί τους, δημιουργούσαν υποψίες για πιθανή διαρροή πληροφοριών, που θα τις πληρώναν ακριβά οι κάτοχοι όπλων.

Είχαν ορίσει προθεσμία μιας εβδομάδας, για τη συγκέντρωση των όπλων. Οι μέρες πέρασαν κι ένα απόσπασμα καραμπινιέρων ήρθε από τα Δολιανά για να τα παραλάβει. Όταν οι Ιταλοί είδαν πως ήταν η ανταπόκριση, αγρίεψαν. Ελάχιστοι πολεμικά όπλα είχαν ριχτεί, μερικά άχρηστα δίκανα, και καίτοι παλιές αντίες, από την εποχή της τουρκοκρατίας. Η απειλή για το χωριό ήταν άμεση. Οι Ιταλοί κάλεσαν τις αρχές, τις θεώρησαν υπεύθυνες για τη μη συμμόρφωση στις διαταγές τους, τη χαρακτήρισαν πράξη ανυπακοής, ύβρης και περιφρόνησης απέναντι στον ιταλικό στρατό. Οι δικοί μας αγωνίστηκαν να τους ηρεμήσουν, τους αράδιασαν χίλιες δυο δικαιο-

α) Γενικά περί Βλάχων.

Οι ισχυρισμοί για την καταγωγή των Βλάχων γνώρισαν πολλές διακυμάνσεις. Οι Βλάχοι ψάχνοντας για ένα πατέρα βρήκαν διαδοχικά πολλούς, όλους εξίσου αληθοφανείς. Ο Μπέρναντ αναφέρει ότι εδώ και εκατό χρόνια η Ευρώπη τους έμαθε ότι κατάγονταν από τους ηττημένους ή νικητές των Φαρσάλων και των Φιλίππων (η μάχη των Φιλίππων έγινε το 42 π.Χ. ανάμεσα στο στρατό του Οκταβιανού Αυγούστου και Μάρκου Αντωνίου και το στρατό του Βρούτου και Κάσιου — η μάχη στα Φάρσαλα το 48 π.Χ. μεταξύ Καίσαρα και Πομπηίου) εγκαταστάθηκαν ως άποικοι από τον Καίσαρα και τον Αυγούστο μετά τις νίκες στους εμφυλίους πολέμους.

Ο Πουκεβίλ ταλαντεύονταν ανάμεσα στην πρώτη άποψη και στο θρύλο που αναφέρει ο Βυζαντινός ιστορικός και συγγραφέας Ιωάννης Κίνναμος (12ος αιώνας), σύμφωνα με την οποία Ιταλοί μετανάστες φεύγοντας για να γλιτώσουν από τους βαρβάρους πέρασαν στην Αδριατική και από το Οτράντο, το Μπάρι και τη Φότζια έφτασαν στις αλβανικές ακτές. Στη συνέχεια διασκορπίστηκαν οι λατινικές αυτές οικογένειες μέχρι την Πίνδο και το Βαρδάρη.

Ο Τύνμαν (γερμανός συγγραφέας) και ο Φίνλεϋ (άγγλος ιστορικός) ανακάλυψαν κατόπιν για τους Βλάχους μια πιο μακρινή ακόμη καταγωγή. Ήσαν γόνοι των Θρακών, εκπρόσωποι των ιθαγενών φυλών που προηγήθηκαν του ελληνισμού και που οι αποικίες των Αθηναίων και Μεγαρέων είχαν αποκηρύξει στα βουνά. Οι φυλές αυτές υποτάχθηκαν ένα καιρό στους Έλληνες της Μακεδονίας αλλά δεν είχαν πάψει να υπάρχουν. Δέχθηκαν πιθανότατα τους Ρωμαίους ως ελευθερωτές και, είτε λόγω συγγένειας είτε λόγω ευγνωμοσύ-

νης, αποδέχθηκαν τη γλώσσα και τα ήθη τους. Επιλέον η Θράκη τόπος όπου αγρεύονταν δούλοι, είχε προσελκύσει πολλούς Ρωμαίους αποίκους.

Το δυστύχημα είναι ότι οι έρευνες του Αλμπέρ Ντυμόν (γάλλος αρχαιολόγος) απέδειξαν ότι το δεύτερο αιώνα της χρονολογίας μας η Θράκη ήταν απόλυτα ελληνική ακόμη και στις πιο απόμακρες κοιλάδες, ο Ντυμόν βρήκε ελληνικές επιγραφές λατινικές επιγραφές μόνο τυχαία ανευρίσκονται σε κάποιο απομονωμένο τάφο Ρωμαίου στρατιώτη ή αποίκου.

Στην Μακεδονία επίσης οι ανακαλύψεις του Λέων Εξέ (γάλλος αρχαιολόγος) είναι αρκετά πειστικές ως προς το ότι οι Βλάχοι δεν κατέχουν την θέση των παλαιών Ρωμαϊκών αποικιών.

Ο Ξενοπόλ (καθηγητής του Πανεπιστημίου του Ιασιού) αναφέρει ότι μια απέραντη βλαχία απλωνόταν άλλοτε από την Αδριατική ως τη Μαύρη Θάλασσα και από τα βόρεια της Τρανσυλβανίας ως τα νότια του Αίμου. Μέχρι τον 6ο αιώνα η βλαχία αυτή διαφυλάχθηκε από κάθε ελληνική επίδραση τον 4ο και 5ο αιώνα το κήρυγμα γινόταν στα λατινικά στις όχθες του Δούναβη στο 579, σύμφωνα με τον Βυζαντινό Θεοφύλακτο Σιμοκάττη (στορικός), ένας αγωνιάτης του Αίμου φώναζε στα Βλάχικα: Τόρνα Φράτρε (γύρνα αδελφέ). Η ολβική εισβολή εν είδει σφήνας στη Βλαχική τούτη μάζε πρέπει να τη διαχώρισε σε τρία κομμάτια: τους Βλάχους του Βορρά (σημερινούς Ρουμάνους), τους Βλάχους της Ιστρίας και τους Βλάχους του Αίμου και της Πίνδου.

β) Ζαγόρι και Βλάχοι.
Ο LEACE κατά την περιόδεϊά του στο Ζαγόρι το 1818 αναφέρει ότι μιλούσαν την Βλαχική γλώσσα στα χωριά Δοβρίνοβο, Δριστενίκο, Φλαμπουράρη, Μακρύνο, Δραγά, Συνέχεια στη σελίδα 89

λογίες, τάχα πως οι στρατευμένοι του χωριού είχαν παραδώσει τα όπλα στις μονάδες τους, πως από τα πεταμένα του «Βαρκού», ούτε ένα δεν είχαν μαζέψει, το μέρος ήταν μακριά και πρόσφατα εκείνοι που συστηματικά συγκέντρωναν όπλα για εμπόριο να τα πάρουν. Είπαν πολλά, ενώ ταυτόχρονα έδιναν εντολές, με τρόπο που να τους ακούνε οι Ιταλοί, για ετοιμασία τραπέζιού με πλούσια εδέσματα. Χωρίς ν' αφήσουν το βλοσυρό ύφος τους οι Ιταλοί, σύρθηκαν σ' αυτό, κι εκεί τα έβγαζαν όλα. Είχαν όμως προφτάσει να τοιχοκολλήσουν μια ανακοίνωση της Ιταλικής Στρατιωτικής Διοίκησης που έδινε νέες προθεσμίες για παράδοση όπλων και διατύπωνε απειλές για ποιές βαρύτατες. Ούτε αυτή έφερε αποτελέσματα. Τα όπλα δεν παραδόθηκαν.

(Συνεχίζεται)

ΟΧΙ ΣΕ ΤΕΡΑΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

Κύριε Διευθυντά,

Από τη σκοπιά ενός απλού παρατηρητού και εραστή της φυσικής ομορφιάς θα θέλαμε να σχολιάσουμε και να κατηρώσουμε ένα θέμα που ατακούμε κάθε φορά που επισκεπτόμαστε αυτό το πανέμορφο μέρος που λέγεται Πάπιγκο.

Το θέμα δέχεται στην ευρύτερη του μορφή —Χαρόδρα Βίκου, Τύμφη, Ζαγοροχώρια— είναι ανεξάντλητο και πάρα πολύ μελάνι έχει χυθεί μέχρι τώρα.

Στο όνομα λοιπόν της προόδου και της ανάπτυξης του τουρισμού σε πολλά μέρη έχουμε γίνει αναστοργήματα και τερατοουργήματα σε βάρος της Παράδοσης και του Τοπίου γενικότερα, με την συνειδητά κάλυψη ότι γίνεται «για το καλό», θυσία στο γινώμο του Ξένου Διός που από χιλιετίδες τώρα χαρακτηρίζει το λαό μας για την προσφερόμενη φιλοξενία.

Με την ανοχή (Ε.Ο.Τ. που είσαι;) και έγκριση —αλήθεια ποιος εγκρίνει τέτοια σχέδια— της πολιτείας είναι ακόμη τέτοιο αναστοργήματα δοσκατα σε σκαριά και στο Πάπιγκο με την μορφή δύστροφης ξενοδοχειακής μονάδας 80 κλινών για να εξυπηρετήσει στο μέλλον τις ανάγκες της Τουριστικής έκρηξης αυτού του τόπου.

Όσοι έχουνε επισκεφτεί το Πάπιγκο —και δεν είναι λίγοι— αλλοδαποί και Έλληνες έχουνε μείνει με ανοιχτό το στόμα για την φυσική (το τοπίο) ομορφιά του. Ε λοιπόν κι εδώ η παραδοσιακή του εικόνα θα διαστείλγει από ένα δύστροφο τερατοουργήμα με σπάλλα από μπλετόν —αυριέ!!!

Και ερωτάμε: Έχει ανάγκη το Πάπιγκο από πύργους αλά Μανχά στην καρδιά του; Γιατί δεν γίνεται για παράδειγμα αυτή η μονάδα μοιρασμένη σε δυο ομοιόμορφα κομμάτια και όχι σε ύψος σαν τον πύργο της Βαβέλ;

Δεν λέμε όχι στην ανάπτυξη, λέμε όμως όχι σε τερατοουργήματα σε βάρος της Παράδοσης και της διατήρησης της φυσικής ομορφιάς.

Ας μην διαστεί ο ιδιοκτήτης του να μας απαντήσει ότι υπάρχουνε και άλλοι στο χωριό διάφορα χτίσματα, γιατί το αποτέλεσμα είναι πέρα για πέρα διαφορετικό κι αυτό όλοι το γνωρίζουμε.

Ας μην διαστεί να μας πει ότι θέλει να κρατήσει όσους επισκέπτες φθάνουν στο χωριό και δεν δρίσκουνε δωμάτια για να μείνουνε φεύγοντας έτσι δυσαρεστημένοι που δεν απόλυσαν τις ομορφιές του τόπου. Όχι, γιατί τότε προτείνω να καλέσουμε κάποιο ξενοδοχειακό κολοσσό π.χ. Hilton για να χτίσουμε ένα 20όροφο —γιατί όχι— οικοδόμημα για να μην φεύγει κανείς από το χωριό στενοχωρημένος.

Δεν επιδιώκουμε να γίνουμε τροχόπεδες και οπισθοδρομικοί σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες όταν αυτές είναι εκαλώς κείμενες και δεν επεμβαίνουν με τόσο καταλυτικό τρόπο σε φύση και παράδοση.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΡΥΤΑΝΕΩΝ ΣΤΟ ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Η ολομέλεια των Πρυτάνεων των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας μας με τη ευκαιρία της άτυπης συνάντησής τους στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, πραγματοποίησε την Κυριακή 28 Μαΐου επίσκεψη στο Μονοδένδρι, τιμώντας έτσι την ιδιαίτερη πατρίδα των μεγάλων πανεπιστημιακών διδασκάλων Δ. Σεμιτέλου, Σπυρίδωνα Χασιώτη, Κίμωνα και Γεωργίου Πανταζή αλλά και κατ' επέκταση όλο το Ζαγόρι για την πνευματική του προσφορά στο Έθνος.

Οι Πρυτάνεις με τη συνοδεία του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Δ. Γλάρου και του συμπρωτεύοντος Πρύτανη του Πολυτεχνείου Αθηνών κ. Γ. Νουτσόπουλου —ανάξιοι συνεχιστές της πνευματικής παράδοσης του Ζαγορίου— επισκέφθηκαν πρώτα τη χαρόδρα του Βίκου και στη συνέχεια Ξεναγήθηκαν από την δραστηρία συμπρωτεύουσά μας, υπεύθυνη του Γραφείου Δημοσίων Σχέσεων του Πανεπιστημίου μας, κ. Βάσω Κατσαδήμα στους χώρους των Σχολών της Ριζαρείου, όπου τους υποδέχτηκαν η Διοικούσα Επιτροπή, το διοικητικό προσωπικό και οι τριόφιμοι των Σχολών.

Ενώ στην παραδοσιακή κρεβάτα του αρχοντικού του Οικοτροφείου, οι Πρυτάνεις γνώρισαν τη ζεστή Ζαγορινιά φιλοξενία, άκουσαν με πολλή προσοχή τα προβλήματα των Σχολών και του χωριού γενικότερα και έδειξαν ζωηρό ενδιαφέρον για τη λύση τους.

Έτσι ανοίγονται νέες

Κακά τα ψέματα, είναι ελάχιστα τα μέρη που μας απέμειναν να διαφυλάξουμε σαν κόρη οφθαλμού πλέον.

Μέσα από αυτήν την επιστολή μας απευθύνουμε έκκληση και παρακλήση σε κάθε αρμόδιο φορέα και υπηρεσία να μην επιτρέψει να γίνει κάτι τέτοιο στο Πάπιγκο όπως και σε κάθε γωνιά της Ελληνικής Φύσης που ο Θεός γενναϊόδωρα της χάρισε τέτοια ομορφιά.

Δεν πρέπει να υποδυναμώσουμε τα πάντα στο όνομα της σκοπιμότητας και του κέρδους, παράγοντες που μπορούν να μας οδηγήσουν σε πολιτική καταστροφή και αλλαγή ταυτότητας.

Θα επανέλθουμε με άλλη με επιστολή για ένα ακόμη καυτό θέμα της ευρύτερης περιοχής, αυτό του σχεδιασμένου δρόμου από το Πάπιγκο μέσω Καταφυγίου και Γκαμήλας στο Βραδέτο και τα άλλα χωριά εκείνης της περιοχής.

Ευχαριστούμε για την φιλοξενία Παπακώστας Βασιλίας και Στέφανος

Εισφορές

2.500	Ζαρούλατου Ευγενία
	Κατσιούτη Φρόσω
	Λαμπράκης Απόστολος
2.400	Αδελφότητα Κλουτάς Αθηνών
2.200	Κοντονάσιος Μ. Αλέκος
2.000	Αποστόλου Ι. Κωνσταντίνος
	Γενναδίου — Περαιτικού Πιπίτσα
1.500	Γκράτσιος Χρ. Μιχαήλ
1.300	Νουσιάδη Παρασκευή
1.200	Βαταβάλη Ηλέκτρα
	Κοντονάσιος Σπ. Θεόφιλος
	Μπένου Μεν. Αναστασία
	Μυρίλα Φ. Ανθούλα
	Στούπης Π. Γιάννης
	Τενόπουλος Κωνσταντίνος
	Τενόπουλος Λεωνίδας
	Τσίτος Δημ. Γεώργιος
	Τσουμάνη Κ. Ειρήνη
	Τσουμάνης Αλ. Παύλος
	Τσουμάνης Α. Παύλος
1.000	Δαρίτσης Χρ. Θεμιστοκλής
	Ευθυμίου Αναστάσιος
	Νάσης Δημήτριος
	Νισιόπουλος Στέφανος
	Πανίσης Ν.
	Σιάτρα Ιωάν. Ευθαλία

ΤΑΚΗΣ ΗΛ. ΝΟΥΣΙΑΔΗΣ

Τον περσιμένο Μάη μας άφησε χρόνια ο φίλτατός μας Τάκης Νουσιάδης.

Κατεσβίτης «γέννημα και θέμα». Γιος του Ηλία και της Μέλως Νουσιάδη. Στο Κατεσβό και στο Τσεπέλοδο έμαθε γράμματα και σαν έγινε έφηβος μαθήτευσε στην Ξυλουργική, που την έμαθε άριστα από τον θάνατο Ζαγορινό Ξυλουργό κηρ Αναστάση. Έγινε τέλειος μαζί του, γεμάτος μεράκι για την τέχνη του. Δούλεψε για την τέχνη μ' απόλυτη άφορη εργασία...

Δύσκολες οικογενειακές ανάγκες τον έκαναν ν' αφήσει το χωριό του με βαρύτατο πόνο και να εγκατασταθεί στο Τσεπέλοδο όπου έμεινε με την οικογένειά του τριάντα ένα χρόνια. Το χωριό, χωρίς εξαίρεση τον αγάπησε και τον σίτηζε, γ' αυτό παραβρέθηκε στην κηδεία του στο Κατεσβό όλο το Τσεπέλοδο...

Φρόντισε με πατρική στοργή κι αποκατέστησε τις τρεις αδελφές του με τις τρεις κόρες του, με τη βοήθεια της άξιης γυναίκας του Παρασκευής από το Σκαμνέλι.

Κατακαυμένο Τάκη θα μείνεις στις θύμψεις όλων μας σαν μια ωραία ανάμνηση

Αιώνια σου η μνήμη.

Ε. Γ.

προοπτικές, ευόωνες για μια άμεση συνεργασία στο μέλλον του Ηπειρωτικού Πανεπιστημίου, του δικού μας Πανεπιστημίου με το Μονοδένδρι, όπου δίδαξε τα ελληνικά γράμματα από το 1811 ο μεγάλος ελληνιστής Διονύσιος Παπαρούσης ιερομόναχος, Μονοδενδρίτης και όπου λειτουργήσε από το 1846 το πρώτο Παροδενναγωγείο στην Ήπειρο.

Είναι η οφειλόμενη τιμή προς τους πρωτοπόρους Ζαγορίσιους των περασμένων χρόνων «πιστούς θεράποντας της επιστήμης και ενθέρμους πατριώτας», όπως τους αποκάλεσε ο παλιός και άξιος ελληνοδιδάσκαλος Αναστάσιος Σακελλαρίου στον επιτάφιο, που εκφώνησε για τον Μιλτιάδη Πανταζή από το Μονοδένδρι, κορυφαίο αρχαιοελληνιστή καθηγητή και από τους πρώτους Δ'ντές της Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων.

Χρόος σε μας τους Ζαγορίσιους να διατηρήσουμε τη λαμπρή αυτή πνευματική παράδοση, που ακτινοβολεί και σήμερα και αιχμαλωτίζει μαζί με τις απαράμιλλες φυσικές ομορφιές του τόπου μας, κάθε επισκέπτη.

Σάββας Θεοδώρου

ΣΠΥΡΟΣ Α. ΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Γιαννιώτης, από παμπάλαια οικογένεια των Γιαννίνων, ήταν γόνος ο Σπύρος. Σαν ανδρώθηκε έσμιξε τη ζωή του με τη Βερινίκη, μια κόρη από τη Δουβελίκη Τσεπελοβίτση εφάρ...

Ένας γυιός λεβέντης στόλισε το σπιτικό τους, χαρά τους και χαμό τους... Αγάπησε το Τσεπέλοδο τόσο, που σαν έγινε συνταξιούχος έφτιαξε ένα ωραίο και νοικοκυρεμένο σπίτι, που το καμάριον με τη Βερινίκη του κι έμειναν εδώ επάνω χειμώνα - καλοκαίρι...

Έξιος, καλός, γεμάτος «χρυσόμο» και περάγματα και αστεία μ' όλους, χαρούμενος.

Νοικοκύρης και κονδάλτης για την οικογένειά του...

Λάτρευε τις δυο εγγονούλες του που κι αυτές τον λάτρευαν...

Όμως μία μέρα την παραμονή του Αγίου Κωνσταντίνου, που κατέβαινε στα Γιάννινα με το γιού του και τη γυναίκα του, για τη γιορτή της εγγονής του, ύπουλα, απρόσμενα, ο μακάριος τζορτζής τον τσέπησε, κι άφησε την τελευταία ανάσα του στο δρόμο για τα Γιάννινα, όμως σε Ζαγορινία γη και στην αγκαλιά της Βερινίκης και του Θανάση του...

Δε θα τον ξαναδούμε, η ανάμνησή του όμως θα μας μείνει για πάντα και δε θα τον ξεχάσουμε...

Θεομά συλλυπητήρια σ' όλους τους δικούς του.

Αιώνια η μνήμη σου Σπύρο.

Ε. Γ.

Το ΖΑΓΟΡΙΣΜΑ Δορυς Βόρωνος 21, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Κοινωνικά**ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ**

ΛΑ-Ι-ΣΤΑ. — Η Πόπη Περιστέρη και ο Σπύρος Πιτάκος απέκτησαν το πρώτο τους αγοράκι.

Να τους ζήσει και ευχές στους παπούδες και τις γιαγιάδες.

Τ. Π.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ. — Ο Παναγιώτης και η Αρετή Τσουμάνη απέκτησαν το τρίτο κορίτσι τους.

Να τους ζήσει.

«Α.Κ.», «Ε.Π.»

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ. — Ο Κων(νος) Μ. Τζόκας έδωσε αμοιβαία υπόσχεση γάμου με την Βάσω Παζή.

Τους ευχόμεθα καλά στέφανα.

Οικ. Ματθαίου Οικονομίδη

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ. — Ο Σπύρος Σπεφρανίδης έδωσε αμοιβαία υπόσχεση γάμου με την Βασιλική Φραγκουλιά.

Καλά στέφανα.

Αδελφότητα Ελαφοτόπου Αθηνών

ΓΑΜΟΙ

ΚΗΠΟΙ. — Η Μαρία Δημητρίου Ανθοπούλου και ο Θόδωρος Γουργιωτάπουλος παντρεύτηκαν στον Ι. Ναό Αγίου Νικολάου Αθηνών (Βασ. Σοφίας).

Στο ευτυχισμένο Ζευγάρι ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι και στους γονείς να τους καμαρώνουν.

Κ. Κ.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ. — Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα ο Τάκης Κιτοίας 73 ετών. Τηρήξε ένας από τους πλέον αντιπροσωπευτικούς τύπους της αρχοντικής γενιάς του με πλούσια κοινωνική δράση.

Τη γυναίκα του και τα παιδιά του συλλυπούμεθα θερμά.

Οικογένεια Κ. Κυριαζή

ΚΑΠΕΣΟΒΟ. — Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο Δημήτριος Ηλία Νουσιάδης, εξαιρετος οικογενειάρχης.

Στη γυναίκα του, τα παιδιά του και τις αδελφές του θερμότατα συλλυπητήρια και νάναι ελαφρύ το χώμα του χωριού που τόσο αγαπούσε.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ. — Πέθανε και κηδεύτηκε στους Ασπραγγέλους σε ηλικία 64 ετών η «μέλισσα του Θεού» η καλότατη Ξενία Μπονόδα (το γένος Ρέντζου). Ανάλαφρο το

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Ριζάρειο Ίδρυμα ανακοινώνει ότι:

Η Ριζάρειος Χειροτεχνική Σχολή Μονοδενδρίου δέχεται μαθήτριες από 12 έως 20 ετών.

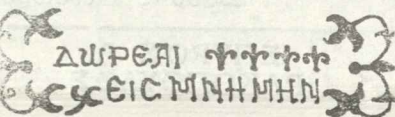
Η φοίτηση είναι διετής και οι μαθητευόμενες επιδοτούνται με 10.000 μηνιαίως.

Η Σχολή διαθέτει άριστο Οικοτροφείο για όσες παραμένουν εσωτερικές και αυτοκίνητο για τη μεταφορά των εξωτερικών. Στις απόφοιτες προσφέρεται εργασία και παραμονή δωρεάν στο Οικοτροφείο.

Το Ριζάρειο Οικοτροφείο δέχεται μαθητές και μαθήτριες για όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου αιτήσεις από 1 Ιουνίου έως 15 Σεπτεμβρίου στη Ριζάρειο Χειροτεχνική Σχολή.

44007 Μονοδένδρι Ζαγορίου.

Πληροφορίες στο τηλέφωνο 0653 - 61.205.



• Για εκπλήρωση των σκοπών του περιοδικού προσέφεραν:

★ Το Ζεύγος ΑΛΙΚΗ και ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΛΕΡΙΔΗ στη μνήμη του θείου τους ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟΥΚΙΔΗ, δραχμές ΠΕΝΤΕ χιλιάδες.

★ Η κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΝΟΥΣΙΑΔΗ και τα παιδιά της Σοφία, Αγγελική, Γεώργιος, Γεωργία και Απόστολος στη μνήμη του συζύγου και πατέρα ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΝΟΥΣΙΑΔΗ, δραχμές ΠΕΝΤΕ χιλιάδες.

★ Ο κ. ΜΑΝΘΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ στη μνήμη του αλησμόνητου αδελφικού φίλου ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ, δραχμές 2.500.

★ Η κ. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΗΜΟΥ ΤΣΙΟΜΟΥ στη μνήμη του συζύγου της, με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από το θάνατό του, δραχμές 2.000.

• Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

χώμα της και θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από του θανάτου του αγαπημένου μου συζύγου ΔΗΜΟΥ ΤΣΙΟΜΟΥ, επέλεσα επιμνημόσυνο δέηση επί του τάφου του.

Η σύζυγος
Αικατερίνη Τσιόμου

**ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΑΡΑΛ.
ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟ**

Στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου της ΕΗΜ την Τετάρτη 17 Μαΐου πραγματοποιήθηκε εκδήλωση που οργάνωσαν, προς τιμήν του συμπατριώτη καθηγητή της Ιατρικής Σχολής Ιωαννίνων κ. Χαράλαμπος Μουτσοπούλου, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και η Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών, με την ευκαιρία της εκλογής του ως αντεπιστάμενος μέλους της Ακαδημίας Αθηνών στον κλάδο Ανοσολογίας.

Προσφώνησαν ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Δημ. Γλάρος, ο πρόεδρος της ΕΗΜ συμπατριώτης κ. Κώστας Λαζαρίδης και ο πρόεδρος της Ιατρικής Σχολής Ιωαννίνων κ. Κων. Ψύλλας.

Μετά τις προσφωνήσεις απονεμήθηκαν τιμητικά ψηφίσματα.

Την τιμητική εκδήλωση έκλεισε με ομιλία ο κ. Χαράλ. Μουτσοπούλος με θέμα «Αυτοάνοσια, παθολογικό ή υπερφυσιολογικό φαινόμενο».

**ΧΟΡΕΥΤΙΚΗ
ΕΚΔΗΛΩΣΗ**

Το απόγευμα της 15 Μαΐου η Ένωση Ζαγορίσων Αθηνών έδωσε το ετήσιο ΤΣΑΤ της σε αίθουσα του ξενοδοχείου PARK HOTEL με απόλυτη επιτυχία λόγω της οργάνωσης και του άρτιου και πλούσιου προγράμματος.

Κατάμεστη η αίθουσα από τις Ζαγορίσιες, μερικές από τις οποίες συνοδεύονταν από τους συζύγους τους, και πέρασαν ένα πολύ ευχάριστο απόγευμα. Η επιτυχία αποδεικνύει την απήχηση που έχει στις συμπατριώτισσες η Ένωση Ζαγορίσων Αθηνών και η οποία συνεχίζεται για χρόνια.

Συγχαρητήρια στην οργανωτική επιτροπή.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στην αγαπητή μου ανειμιά Ευφροσύνη Αναστ. Τζοβάρα που πήρε το πτυχίο της Ιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Η θεία της

Πιπίτσα Περαικού

Στον ανηψιό μου Δελγιάννη Φώτη που κέρδισε πρώτη πανελλήνια νίκη στα 800 μ. στο πανελλήνιο μαθητικό πρωτάθλημα στίβου, που έγινε στην Κατερίνη, του εύχομαι συγχαρητήρια και καλή σταδιοδρομία.

Οικ. Λίλας Αυγερινού

**ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ****ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ**

5.000

Γεννάδιος Δ. Θρασύβουλος
Δημητρίου Καρατζά Ηρώ
Ιωαννίδης Ι. Σταύρος

4.500

4.000

Ζηκοπούλου Αθ. Άρτεμις
Μυλωνάς Γεώργιος

3.000

Ασλάνης Παναγιώτης
Βαβέκης Γ. Χρήστος
Βαρόνας Χρήστος
Γεννάδιος Δ. Μιχαήλ
Γεωργίου - Μάρκου Ανδρ. Μανδαλάς Μιλτιάδης
Οικονόμου Κ. Μάνθος
Παρόλοπου Περ. Ιωάννης
Τισσανάκης Χρ. Κων(νος)

2.500

Βολογιαννίδης Χριστόφορος
Παπαβασιλείου Μιχαήλ
Παπακώστας Κ. Δημήτριος

2.000

Βαταβάλης Βασ. Φίλιππος
Βογιάς Απόστολος
Βακόλα - Τζουμάκα Άννα
Βούρης Πέτρου Ζήσης
Γκράτσιος Κων. Μενέλαος
Γκέλιπας Κ. Δημήτριος
Δασκαλόπουλος Ι. Βασίλειος
Κοντούρης Γ. Ιωάννης
Κουστάλης Σωτήρης
Οικονόμου Αν. Πέτρος
Παντελή - Βαζάκα Θεανώ
Παπανικολάου - Τζόκα Αναστασία

Πετρίδης Γ. Κώστας

Πλατάρης Ζήσης

Σαράβα Σ. Ευαγγελία

Σπύρου Σπυρίδων

Τσάντη Α. Ιουλία

Τσέση Μαριάνθη

Τσιόμης Δημ. Αικατερίνη

1.600

Σταυρίδου Ελένη

1.500

Βαζάκας Γ. Αθανάσιος

Βαζάκας Αθ. Ιωάννης

Βαλάνος Ροβέρτος

Βαλάσης Θωμάς

Βασδέκης Στέφανος

Γκίτσας Αγγελία

Γουλόπουλος Δημ. Χριστόδ.

Δάνου Ανδρομάχη

Δώδου Ιουλία

Εξάρχου Δημήτριος

Ζήσης Κ. Ιωάννης

Μασούρας Αλέκος

Ντεμίρης Γ. Χρήστος

Παπαβασιλείου Νίκος

Παπανικολάου Δ. Ιωάννης

Παπαρούνης Χοιστ. Διονύσης

Στάρας Γρ. Νίκος

Τότσας Δημήτριος